

บทที่ 4

การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้ สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank)

ผลการศึกษาในบทที่ 3 พบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีบทบาทสำคัญต่อธุรกิจบัตรเครดิตของไทย สำหรับในบทนี้เนื้อหาส่วนแรก เป็นการเปรียบเทียบการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการแต่ละกลุ่ม ต่อจากนั้นจะกล่าวถึงวิธีการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิต และในหัวข้อสุดท้ายจะศึกษาถึงผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการแต่ละราย

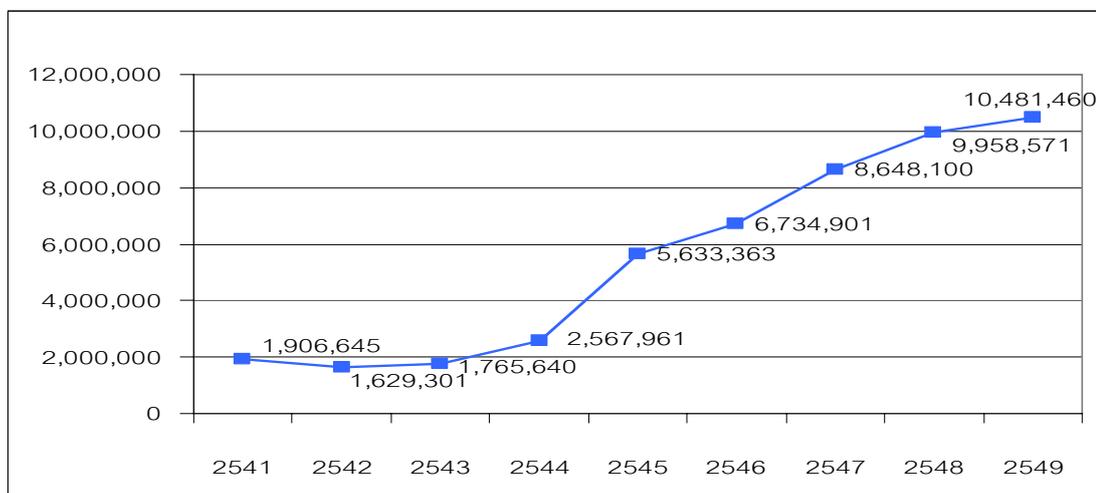
4.1 เปรียบเทียบการดำเนินงานในธุรกิจบัตรเครดิต ระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ธนาคารพาณิชย์ไทยและสาขานานาชาติพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย

เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของผู้ประกอบการแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจนขึ้น จึงแบ่งหัวข้อการศึกษาตาม รายงานข้อมูลบัตรเครดิตของธนาคารแห่งประเทศไทย ได้แก่ จำนวนบัญชีผู้ถือบัตรเครดิต ยอดสินเชื่อคงค้าง ยอดการใช้ผ่านบัตร ยอดสินเชื่อที่ผิดนัดชำระหนี้เกินกว่า 3 เดือน

4.1.1 จำนวนบัญชีผู้ถือบัตรเครดิต

ตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา จำนวนบัญชีผู้ถือบัตรเครดิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะปี 2544 ถึง 2545 มีจำนวนผู้ถือบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น ถึงร้อยละ 119.37 (ตามภาพที่ 4.1) สาเหตุหลักมาจากธนาคารแห่งประเทศไทยมีการยกเลิกเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำของผู้สมัคร ทำให้มีการขยายฐานลูกค้าไปยังผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน

ภาพที่ 4.1
จำนวนบัญชีบัตรเครดิต ตั้งแต่ ปี 2541-2549

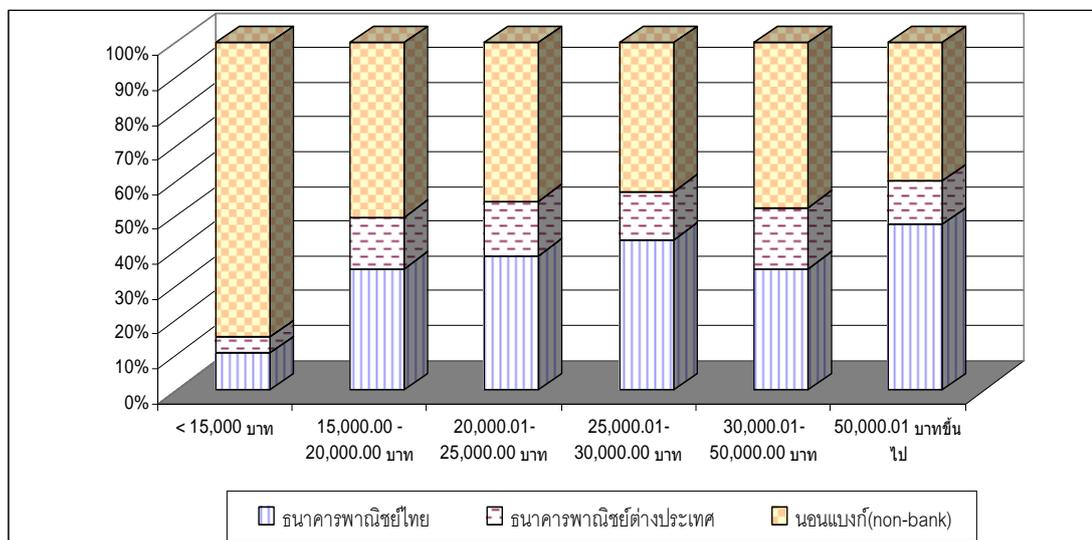

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้ถือบัตรเครดิตของผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่ม ในแต่ละระดับรายได้ ตามข้อมูล สิ้นสุดวันที่ 30 มิถุนายน 2549 จะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีจำนวนผู้ถือบัตรเครดิตส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำ เช่น จากภาพที่ 4.2 ณ ระดับรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน มีผู้ถือบัตรเครดิตของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 85 ส่วนธนาคารพาณิชย์ไทย มีสัดส่วนร้อยละ 11 ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ 5 เป็นของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ หรือ ที่ระดับรายได้ระหว่าง 15,000-20,000 บาท ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีจำนวนผู้ถือบัตรเครดิตเป็นสัดส่วนร้อยละ 50 ธนาคารพาณิชย์ไทย มีสัดส่วนร้อยละ 35 และ ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ เท่ากับ ร้อยละ 15

ภาพที่ 4.2

สัดส่วนจำนวนบัญชีจำแนกตามระดับรายได้ผู้ถือบัตร ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549

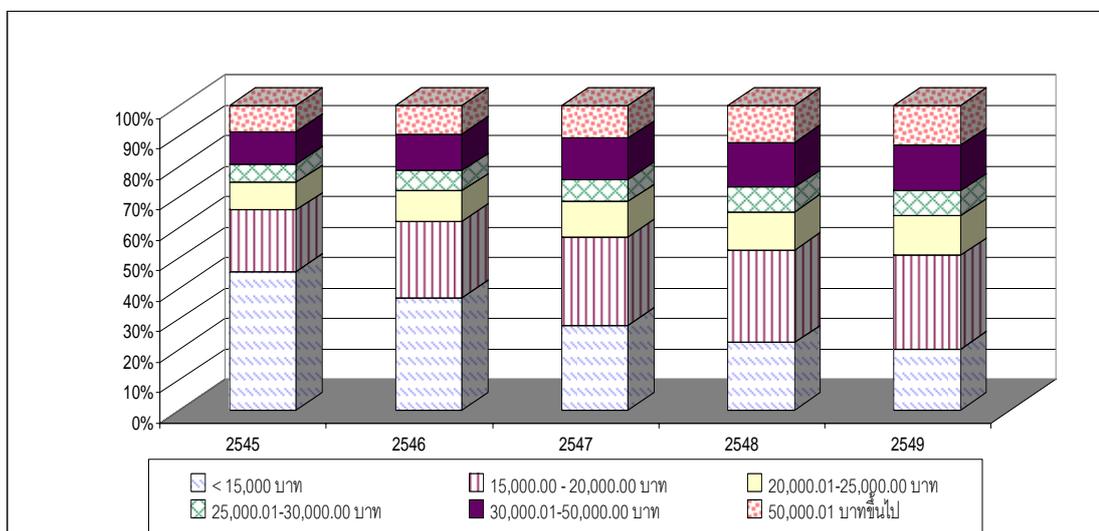
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อวิเคราะห์เฉพาะจำนวนผู้ถือบัตรของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอกระบบ (non-bank) พบว่า ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา สัดส่วนเกินกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนผู้ถือบัตรทั้งหมด เป็นผู้มีระดับรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน และมีข้อน่าสังเกตว่า ตั้งแต่ปลายปี 2545 ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยเริ่มกำหนดเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำของผู้สมัครบัตรเครดิตต้องอย่างน้อย 15,000 บาทต่อเดือน¹ อีกครั้ง จำนวนผู้ถือบัตรที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน มีแนวโน้มลดลง จนปัจจุบันเหลือสัดส่วนเพียงร้อยละ 17 ตรงกันข้ามในระดับรายได้ ช่วง 15,000 ถึง 20,000 บาท กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นแทน (ตามภาพที่ 4.3)

¹ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ ธพ.สนส.(21)ว.906/2545 วันที่ 25

ภาพที่ 4.3

สัดส่วนของจำนวนบัญชีจำแนกตามระดับรายได้ของผู้ถือบัตรเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ตั้งแต่ปี 2545-2549

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ดังนั้นจากภาพที่ 4.2 และ 4.3 จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ถือบัตรส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) คือ ผู้ถือบัตรที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท

4.1.2 ยอดสินเชื่อคงค้างของบัตรเครดิต

สินเชื่อคงค้างเกิดจากการสะสมของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในรอบบัญชีปัจจุบันกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในอดีตที่ยังไม่ได้ชำระคืน ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการเบิกเงินสดล่วงหน้า

ยอดสินเชื่อคงค้าง ถือเป็นแหล่งรายได้ดอกเบี้ยที่ผู้ประกอบการต้องการมากที่สุดภายใต้ความเสี่ยงที่ยอมรับได้ ดังนั้นปัจจุบันการแข่งขันของธุรกิจบัตรเครดิต โดยเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ซึ่งมีผู้ถือบัตรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท พยายามคิดหากลยุทธ์การตลาดใหม่ เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ถือบัตรและเพิ่มยอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต โดยมีได้คำนึงถึงผลกระทบของหนี้สินคงค้างจากบัตรเครดิต ที่อาจจะมีผลต่อภาคเศรษฐกิจโดยรวม จนกระทั่งปัจจุบัน พบว่า ผู้บริโภคบาง

กลุ่มมีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเปลี่ยนไปจากเดิม คือ หลังจากที่ผู้สมัครได้รับการอนุมัติเครดิตแล้ว ก็จะเข้าใจว่าตนเองมีเงินสดใช้เพิ่มขึ้น ก็จะนำไปใช้จ่ายซื้อบริโภคสินค้าโดยไม่ได้ตระหนักว่าเงินดังกล่าวเป็นเงินที่กู้ยืมมา จำเป็นต้องไปชำระคืนตามเงื่อนไขที่กำหนด และเมื่อถึงเวลาที่ต้องชำระคืนก็เลือกที่จะชำระเงินคืนแบบขั้นต่ำ อัตราร้อยละ 5² หรือร้อยละ 10 ของยอดหนี้สินคงค้าง และยินยอมเสียดอกเบี้ยปรับ ร้อยละ 18 ต่อปี เมื่อวงเงินของบัตรเครดิตเต็ม ไม่สามารถใช้จ่ายสินค้าได้จนกว่าจะชำระหนี้คงค้างที่เหลือ สำหรับบางคนเลือกที่จะสมัครบัตรเครดิตใบใหม่เพื่อนำเงินไปชำระหนี้บัตรเครดิตที่ตนเองค้างชำระอยู่ก่อนหน้านี้หรือสมัครบัตรเครดิตใบใหม่ เพื่อเพิ่มอำนาจการใช้จ่ายเงินให้สูงขึ้น และจะเกิดเป็นวัฏจักรของการก่อหนี้แบบไม่สิ้นสุด สุดท้ายหนี้เสียจากบัตรเครดิตจะส่งผลทำให้การบริโภคโดยรวมลดลงและส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งพฤติกรรมประเภทนี้เรียกว่า Moral hazard

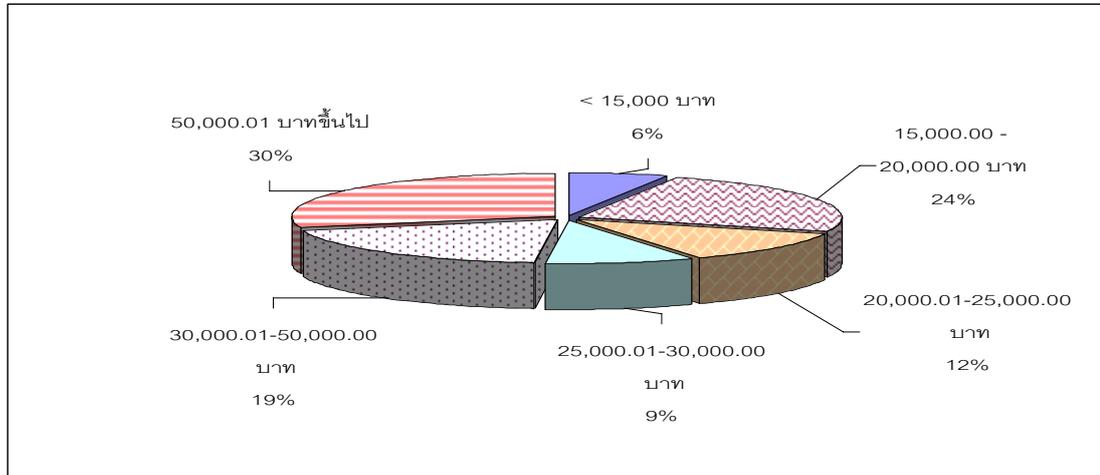
ปัจจุบันสินเชื่อกคงค้างทั้งหมดสิ้นสุด ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549 เท่ากับ 153,848.32 ล้านบาท หรือ เฉลี่ย 14,678.14 บาทต่อบัตร โดยแบ่งเป็น ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีจำนวนสินเชื่อกคงค้างมากที่สุด เท่ากับ 72,547.60 ล้านบาท หรือ คิดเป็นร้อยละ 47 ของทั้งหมด ธนาคารพาณิชย์ไทย มีสัดส่วนร้อยละ 33 และธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ มีสัดส่วนร้อยละ 20

เมื่อจำแนกยอดสินเชื่อกคงค้างทั้งระบบแยก ตามระดับรายได้ของผู้ถือบัตร พบว่า มีสัดส่วนมากที่สุดใกล้เคียงกัน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ถือบัตรเครดิตที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือน มียอดหนี้สินคงค้าง ร้อยละ 30 ของยอดหนี้คงค้างทั้งหมด และ อีกกลุ่ม คือ กลุ่มผู้ถือบัตรเครดิตที่มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 กับ ผู้มีรายได้ระหว่าง 15,000 ถึง 20,000 บาทต่อเดือน ซึ่งมีสัดส่วนยอดหนี้คงค้างรวมกัน เท่ากับ ร้อยละ 30 (ภาพที่ 4.4)

² ถ้าลูกค้าสมัครก่อนวันที่ 1 เมษายน 2547 สามารถชำระหนี้คงค้าง ขั้นต่ำที่ร้อยละ 5 ของยอดคงค้างทั้งหมด จนถึงวันที่ 31 มีนาคม 2550

ภาพที่ 4.4

สัดส่วนสินเชื่อคงค้าง จำแนกตามระดับรายได้ของผู้ถือบัตร ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549

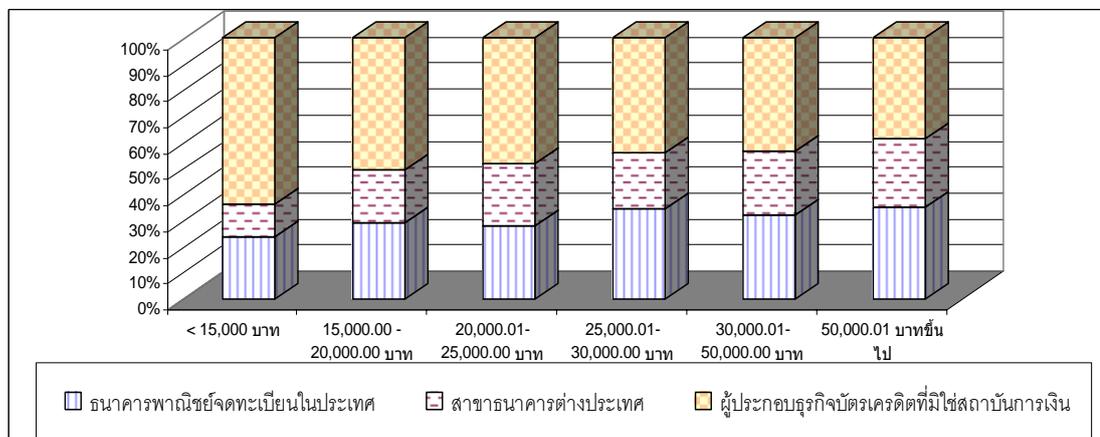

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

กลุ่มที่น่าเป็นห่วง สำหรับปัญหาหนี้เสียที่จะส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจมากกว่า คือ กลุ่มผู้ถือบัตรที่มีรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ถือบัตรของผู้ประกอบการธุรกิจ บัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) (ตามภาพที่ 4.5) เพราะ คนกลุ่มนี้มี รายได้น้อย ดังนั้น เมื่อเกิดสินเชื่อคงค้างหรือหนี้สินขึ้น จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะบิดพลิ้วไม่ชำระ เงินคืน ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่มีระดับรายได้ มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือน ที่ย่อมมีความเป็นไปได้สูง กว่าในการชำระหนี้คืน เมื่อเทียบเคียงกับกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ

ภาพที่ 4.5

เปรียบเทียบสินเชื่อคงค้างของผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่ม ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในอนาคตบรรดาผู้ถือบัตรเครดิตต้องเผชิญกับภาระดอกเบี้ยที่มากขึ้นและส่งผลให้ยอดสินเชื่อคงค้างทั้งหมดเพิ่มขึ้นมากกว่าปัจจุบัน เพราะธนาคารแห่งประเทศไทยได้ยินยอมให้ผู้ประกอบการบัตรเครดิตเพิ่มอัตราดอกเบี้ยจากเดิมร้อยละ 18 ต่อปี เป็นร้อยละ 20 ต่อปี ตามประกาศ ฉบับที่ ฝนส.(21)ว. 185/2549 ประกาศ ณ วันที่ 28 พฤศจิกายน 2549 และมีผลบังคับใช้วันที่ 1 ธันวาคม 2549 แต่มีข้อยกเว้น สำหรับหนี้ที่เกิดจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตหรือจากการเบิกถอนเงินสดที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 1 ธันวาคม 2549 ผู้ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตจะเรียกเก็บดอกเบี้ยได้ไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี ต่อไปจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2550

แม้ธนาคารแห่งประเทศไทย จะให้เหตุผลว่าอัตราดอกเบี้ยในปัจจุบันได้ปรับตัวสูงขึ้นกว่าในอดีตมาก จนส่งผลให้ต้นทุนทางการเงินของผู้ประกอบการบัตรเครดิตเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องควบคุมปริมาณสินเชื่อคงค้างของบัตรเครดิตอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะผู้ถือบัตรที่มีรายได้น้อย ป้องกันปัญหาหนี้เสีย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสภาพความมั่นคงของสถาบันการเงินในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรืออนบนแบงก์ (non-bank)

4.1.3 การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต

ประเภทการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย การใช้จ่ายในประเทศ การใช้จ่ายต่างประเทศ และ การเบิกเงินสดล่วงหน้า ข้อมูลของวันที่ 30 มิถุนายน 2549 พบว่า การใช้จ่ายในประเทศมีสัดส่วนถึงร้อยละ 78 ของการใช้จ่ายรวม ส่วนการใช้จ่ายต่างประเทศ มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 5.13 และ การเบิกเงินสดล่วงหน้า มีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 16.7

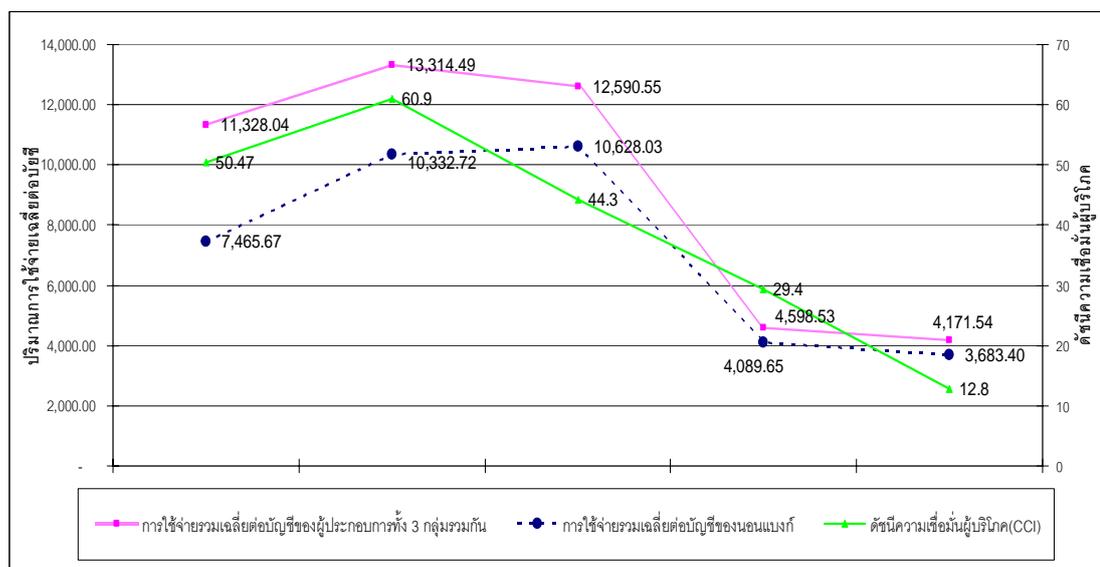
เมื่อนำปริมาณค่าใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต หารด้วยจำนวนบัตรทั้งหมด จะได้ปริมาณการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบัตร ตามภาพที่ 4.6 พบว่า ช่วงปี 2547 ถึง 2548 ปริมาณการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบัตรลดลง โดยเฉพาะผู้ถือบัตรที่มีระดับรายได้ 15,000-20,000 บาทต่อเดือน มีการใช้จ่ายผ่านบัตร ปี 2547 เท่ากับ 8,616.49 บาทต่อเดือน แต่ปี 2548 มีการใช้จ่ายแค่ 2,851.02 บาทต่อเดือน คิดเป็นอัตราส่วน ลดลงถึงร้อยละ 67 เช่นเดียวกับ ผู้ถือบัตรที่มีระดับรายได้ 20,000-25,000 บาทต่อเดือน มีการใช้จ่ายผ่านบัตร ในปี 2547 เท่ากับ 9,792.90 บาทต่อเดือน แต่ปี 2548 มีการใช้จ่ายผ่านบัตร เพียงแค่ 3,142.47 บาทต่อเดือน หรือลดลงร้อยละ 68

ขณะเดียวกัน การใช้จ่ายเฉลี่ยต่อบัตรของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีไม่ใช่อสถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ก็มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน โดยเฉพาะผู้ถือบัตรที่มีระดับรายได้ 15,000-20,000 บาทต่อเดือน มีการใช้จ่ายผ่านบัตร ปี 2547 เท่ากับ 8,301.96 บาทต่อเดือน แต่ปี 2548 มีการใช้จ่ายแค่ 2,778.55 บาทต่อเดือน คิดเป็นอัตราส่วน ลดลงถึงร้อยละ 66.5

สาเหตุหลักของการใช้จ่ายที่ลดลงเกิดจากปัญหาเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาราคาน้ำมันเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นตาม ประชาชนทั่วไปจึงลดการบริโภคสิ่งที่ไม่จำเป็นลง ซึ่งปัญหาเศรษฐกิจดังกล่าว ส่งผลให้ความเชื่อมั่นผู้บริโภคลดลง เมื่อเปรียบเทียบการใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อบัญชี กับ ดัชนีเชื่อมั่นผู้บริโภค(CCI) ตั้งแต่ ปี 2545 ถึง 2549 พบว่า มีแนวโน้มลดลงเช่นกัน ตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา

ภาพที่ 4.6

เปรียบเทียบแนวโน้มการใช้จ่ายรวมเฉลี่ยต่อบัญชี กับ ดัชนีเชื่อมั่นผู้บริโภค(CCI) ตั้งแต่ ปี 2545 - 2549

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักดัชนีเศรษฐกิจการค้า

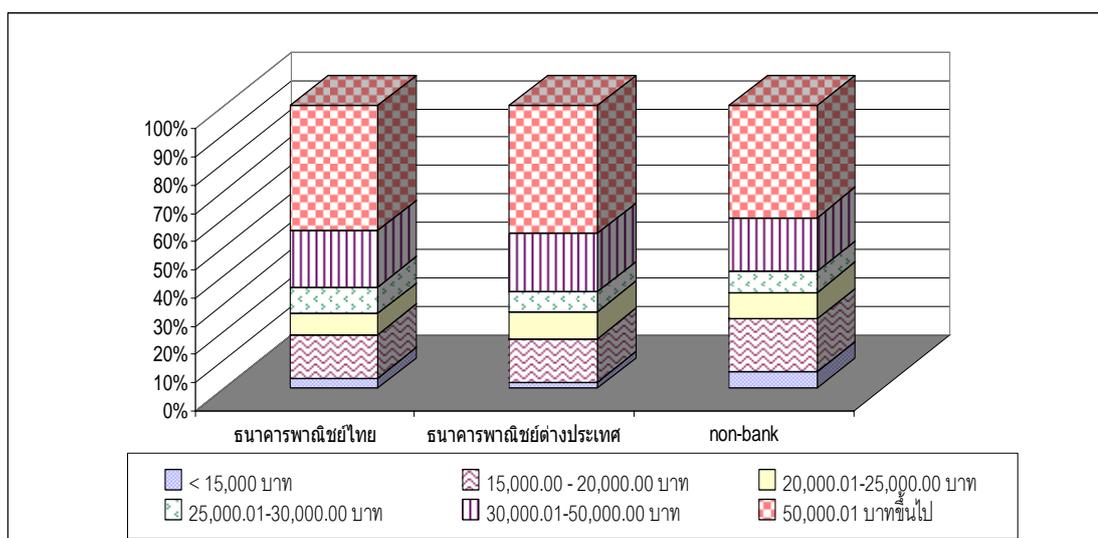
4.1.3.1 การใช้จ่ายในประเทศ

ในเดือนมิถุนายน 2549 การใช้จ่ายในประเทศเฉลี่ย เท่ากับ 3,259.01 บาทต่อบัตร มีแนวโน้มลดลง เมื่อเทียบกับปีก่อน เนื่องจากปัญหาเศรษฐกิจ ราคาน้ำมันเพิ่มสูง ราคาสินค้าหลายประเภทที่ใช้น้ำมันเป็นต้นทุนปรับราคาสูงขึ้น

โดยปกติแล้วเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า มีสัดส่วนการใช้จ่ายในประเทศที่คล้ายกัน โดยการใช้จ่ายมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ในทิศทางเดียวกัน คือ เมื่อผู้ถือบัตรมีรายได้สูงขึ้น การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตสูงขึ้นไปด้วย เมื่อพิจารณาจากรูป ผู้ถือบัตรที่มีรายได้ 50,000 บาทต่อเดือนขึ้นไป มีสัดส่วนการใช้จ่ายผ่านบัตรมากที่สุด ดังภาพที่ 4.7

ภาพที่ 4.7

สัดส่วนการใช้จ่ายในประเทศในแต่ละระดับรายได้ของผู้ถือบัตร ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549

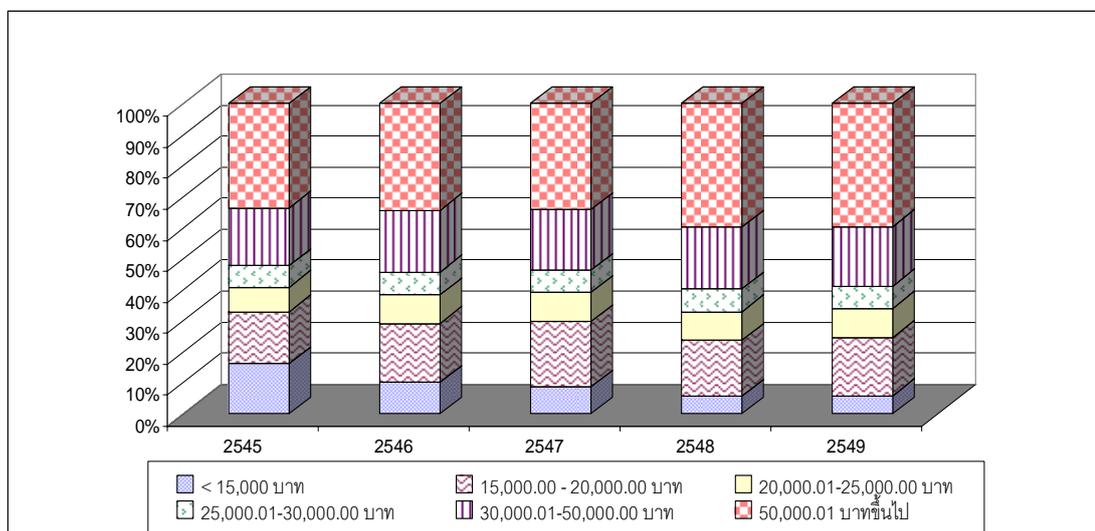

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ตามภาพที่ 4.8 พบว่า ตั้งแต่ ปี 2545 เป็นต้นมา ผู้ถือบัตรที่มีรายได้ตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป มีสัดส่วนการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากที่สุดและจำนวนสัดส่วนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี เป็นผลมาจากกลยุทธ์ทางการตลาด ที่ผู้ประกอบการหลายราย เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับลูกค้ากลุ่มนี้มากขึ้น เช่น การนำเสนอบัตรเครดิตแพลตินัม ที่ให้สิทธิประโยชน์มากมายต่อผู้ถือบัตร เช่น ส่วนลดจากร้านค้า ร้านอาหารต่างๆ และบริการประเภทอื่นๆ

ภาพที่ 4.8

สัดส่วนการใช้จ่ายในประเทศในแต่ละระดับรายได้เฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) ตั้งแต่ 2545 - 2549

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

4.1.3.2 การใช้จ่ายในต่างประเทศ

เมื่อเปรียบเทียบการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในต่างประเทศ ระหว่างผู้ถือบัตรในแต่ละระดับรายได้ โดยใช้ข้อมูลเดือนมิถุนายน 2549 จะพบว่าเหมือนกัน คือ สัดส่วนการใช้จ่ายต่างประเทศมากที่สุด อยู่ในกลุ่มผู้ถือบัตรที่มีรายได้ ตั้งแต่ 50,000 บาท ขึ้นไป เนื่องจากผู้ถือบัตรเครดิตเป็นคนที่มีความร่ำรวย จึงมีโอกาสเดินทางไปต่างประเทศบ่อยครั้ง

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่าง 3 กลุ่มผู้ประกอบการ พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศมีปริมาณการใช้จ่ายในต่างประเทศเฉลี่ยต่อบัตรสูงสุด คือ 1,623.58 บาทต่อบัตรต่อเดือน รองมา คือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) เท่ากับ 931.52 บาทต่อบัตรต่อเดือน สุดท้ายคือ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ไทย 640.36 บาทต่อบัตรต่อเดือน สาเหตุที่ธนาคารพาณิชย์ต่างชาติมีสัดส่วนมากที่สุด เพราะบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ มีจุดเด่น คือ มีสาขาอยู่ทั่วโลก ที่สามารถให้บริการได้ และบัตรเครดิตยังเป็นที่รู้จักสำหรับร้านค้าทั่วไป

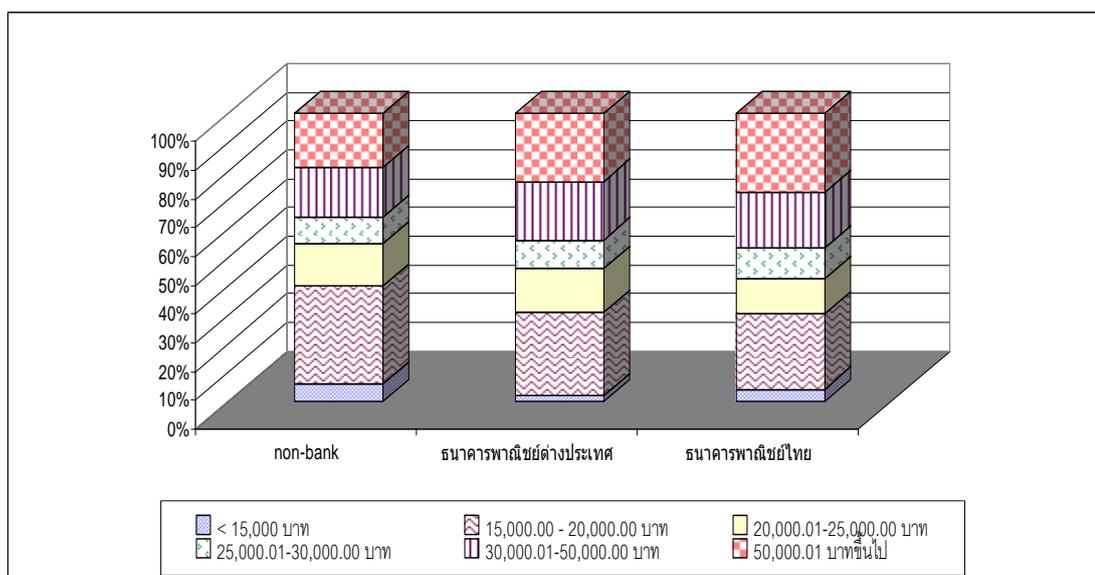
4.1.3.3 การเบิกเงินสดล่วงหน้า

ปริมาณการเบิกเงินสดล่วงหน้าต่อบัญชีของข้อมูลเดือนมิถุนายน 2549 คิดเป็น 698.39 บาทต่อบัญชี เมื่อพิจารณาช่วงเวลาตั้งแต่ปี 2545 ถึง 2549 การเบิกเงินสดล่วงหน้ามีทิศทางปรับตัวลดลง เฉลี่ยร้อยละ 5.96 ต่อปี สาเหตุเหมือนกับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต คือ ประชาชนไม่มั่นใจกับภาวะเศรษฐกิจ จึงลดการบริโภค

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปริมาณการเบิกเงินสดล่วงหน้ามีแนวโน้มลดลง แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสัดส่วนของผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่ม แบ่งตามระดับรายได้ของผู้ถือบัตร (ตามภาพที่ 4.9) พบว่า มีลักษณะเหมือนกัน คือ ผู้ถือบัตรที่ระดับรายได้ระหว่าง 15,000 - 20,000 บาท มีสัดส่วนของการเบิกเงินสดล่วงหน้ามากที่สุด

ภาพที่ 4.9

สัดส่วนการเบิกเงินสดล่วงหน้าจำแนกตามระดับรายได้ ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549

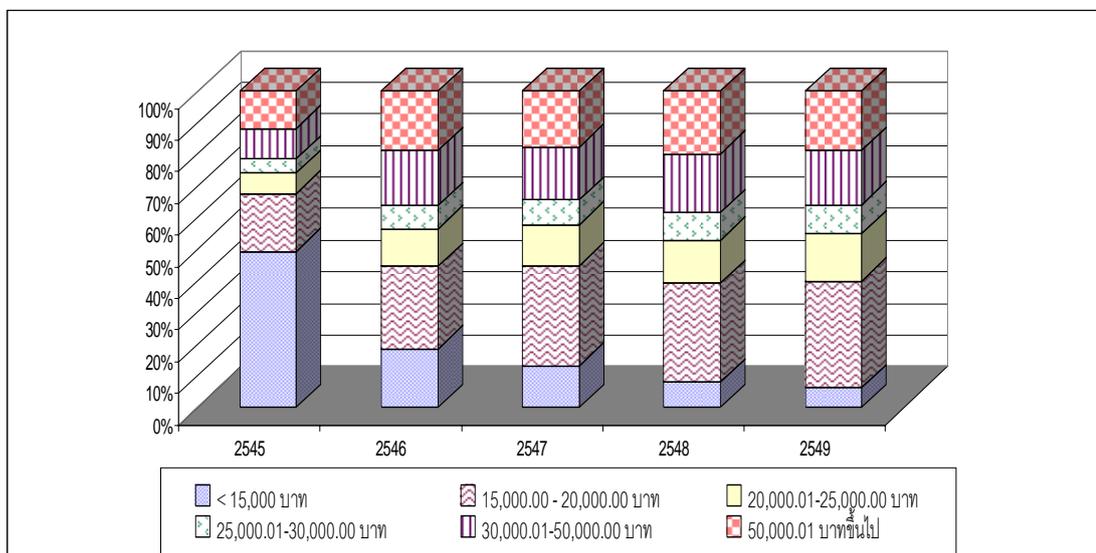

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) (ภาพที่ 4.10) จะเห็นว่าแนวโน้มตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา สัดส่วนของกลุ่มผู้ถือบัตรที่มีรายได้ช่วง 15,000 ถึง 20,000 บาท มีการเบิกเงินสดล่วงหน้าเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะคนที่มียาได้ต่ำ มักมีรายได้ที่ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย จึงต้องใช้สินเชื่อจากบัตรเครดิต เพื่อเพิ่มความสามารถในการจับจ่ายใช้สอย

ภาพที่ 4.10

สัดส่วนการเบิกเงินสดล่วงหน้าจําแนกตามระดับรายได้ของผู้ถือบัตรเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจ
บัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ตั้งแต่ปี 2545-2549

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

4.1.4. สินเชื่อบัตรเครดิตที่ผิดชำระหนี้เกิน 3 เดือน³

ผลการศึกษาข้อมูล จำนวนผู้ถือบัตรเครดิตที่ผิดชำระหนี้เกิน 3 เดือน และมูลค่าหนี้ที่ผิดชำระหนี้เกิน 3 เดือน จากผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (ภาพที่ 4.11) และผู้ถือบัตรที่มีรายได้ 15,000 – 20,000 บาท มีสัดส่วนมากที่สุด (ภาพที่ 4.12)

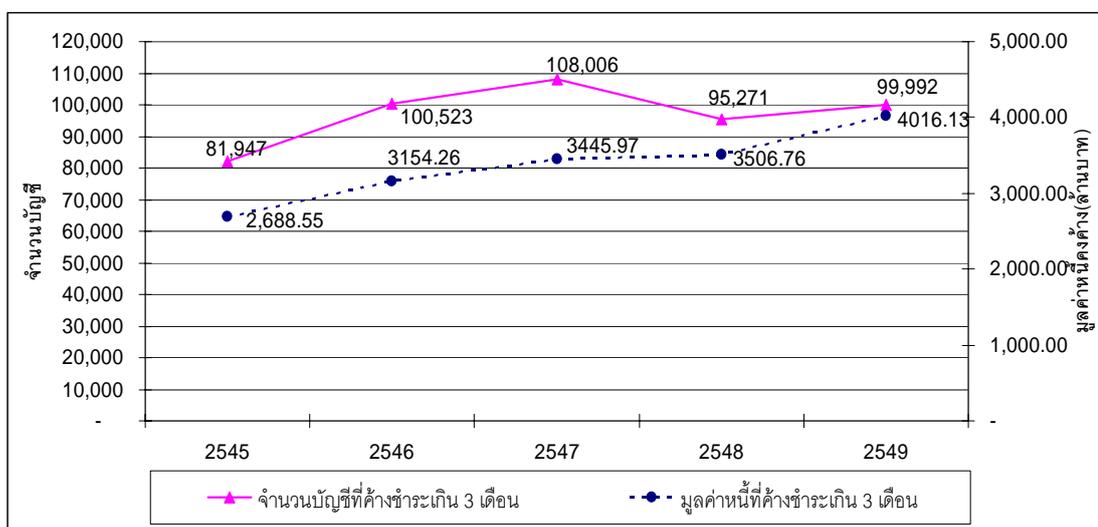
หากพิจารณาเปรียบเทียบ สัดส่วนมูลค่าหนี้บัตรเครดิตกับปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ พบว่า ปริมาณการใช้จ่ายไม่ได้มีการขยายตัวมากนัก จึงสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้บัตรเครดิตมีการสะสมหนี้ผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากปัจจุบันอัตราดอกเบี้ยอยู่ในแนวโน้มขาขึ้น ทำให้ผู้บริโภคมีภาระดอกเบี้ยที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ความสามารถในการชำระหนี้คืนต่ำลง เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าหนี้เกินกำหนดชำระ

³ ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.(21)ว. 48/2547 ลงวันที่ 26 มีนาคม 2547 มีสาระสำคัญ คือ ให้ระงับหรือยกเลิกการใช้บัตรเครดิต กรณีผู้ถือบัตรมีการผิดนัดชำระหนี้เกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันครบกำหนดชำระเพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างหนี้เพิ่มขึ้น

3 เดือน กับ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทต่างๆ เฉลี่ย 6 ธนาคารใหญ่⁴ พบว่า เปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ ตั้งแต่ปี 2547 อัตราดอกเบี้ย เงินกู้มีการปรับตัวเพิ่มขึ้น จากระดับประมาณร้อยละ 5.75 ต่อปี มาอยู่ที่ ระดับประมาณร้อยละ 7.75 ต่อปี จำนวนหนี้คงค้างก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน จาก ปี 2547 ที่ 3,445.97 ล้านบาท เป็น 4,016.13 ล้านบาท (ตารางที่ 4.1)

ภาพที่ 4.11

แนวโน้มจำนวนบัญชีและมูลค่าหนี้คงค้างชำระเกิน 3 เดือน ของผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่มรวมกัน ตั้งแต่ ปี 2545 - 2549

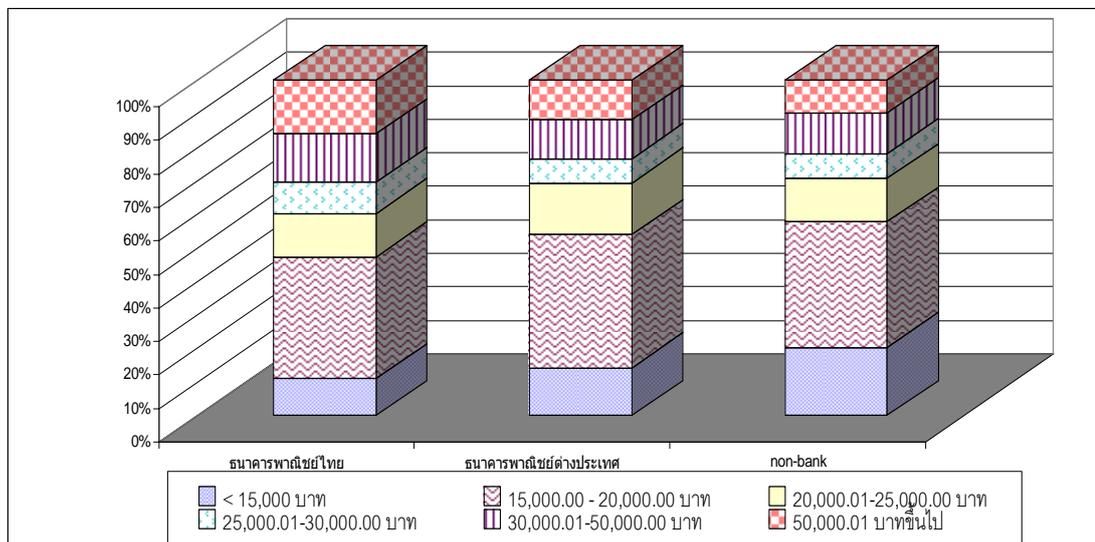

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

⁴ 6 ธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ ได้แก่ ธนาคารกรุงเทพ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารกสิกรไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา และธนาคารทหารไทย

ภาพที่ 4.12

สัดส่วนจำนวนบัญชีบัตรเครดิตที่มียอดค้างชำระหนี้เกิน 3 เดือน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2549

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4.1

แสดงมูลค่าหนี้บัตรเครดิตที่ค้างชำระหนี้ 3 เดือน กับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ประเภทต่างๆ ตั้งแต่ 2547 - 2549

เดือน ปี	MOR	MLR	MRR	มูลค่าหนี้คงค้าง เกิน3เดือน(ล้านบาท)
ธันวาคม 2545	7.1250	6.7917	7.1250	2,688.55
ธันวาคม 2546	6.0000	5.7500	6.1667	3,154.26
ธันวาคม 2547	6.0000	5.7500	6.1667	3,445.97
ธันวาคม 2548	6.8333	6.5833	7.0000	3,506.76
มิถุนายน 2549	7.8750	7.5833	8.0833	4,016.13

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม จำนวนผู้ถือบัตรที่ผิดชำระหนี้เกิน 3 เดือน คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.95 ของจำนวนผู้ถือบัตรเครดิตทั้งหมด และมูลค่าหนี้ที่ค้างชำระเกิน 3 เดือน คิดเป็นร้อยละ 2.61 ของยอดสินเชื่อคงค้างทั้งหมด สาเหตุที่ตัวเลขสัดส่วนถือว่าต่ำ เกิดจาก

1. โดยปกติแล้ว ระยะเวลาการทวงถามหนี้ค้างชำระของแต่ละบริษัท ถ้ามีการชำระหนี้หลังจากวันที่ครบกำหนดชำระ 2-3 วัน จะมีเจ้าหน้าที่ทวงถามหนี้ โทรศัพท์ติดต่อผู้ถือบัตรทันที ทำให้โอกาสที่จะเกิดการผิดชำระหนี้เกิน 3 เดือนจึงเป็นไปได้ต่ำ

2. เนื่องจากข้อมูลทั้งจำนวนบัญชีและมูลค่าหนี้ที่ค้างชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไปนี้ หมายถึง ผู้ถือบัตรไม่ได้ชำระเงินคืนตลอดระยะเวลา 3 เดือน หรือ ผู้ถือบัตรชำระเงินคืนบางส่วน แต่ไม่เท่ากับจำนวนขั้นต่ำที่เรียกเก็บ ซึ่งเมื่อผู้ประกอบการพบว่าผู้ถือบัตรมีหนี้ค้างชำระ 1 เดือน หรือ 2 เดือน ก็จะพยายามติดต่อผู้ถือบัตรเพื่อเจรจาประนอมหนี้ทันที โดยอาจจะตกลงผ่อนชำระเงินต้นคืนพร้อมดอกเบี้ยเป็นงวดๆ ดังนั้น จำนวนบัญชีและมูลค่าหนี้ที่ค้างชำระหนี้เกิน 3 เดือนขึ้นไป จึงมีจำนวนต่ำ

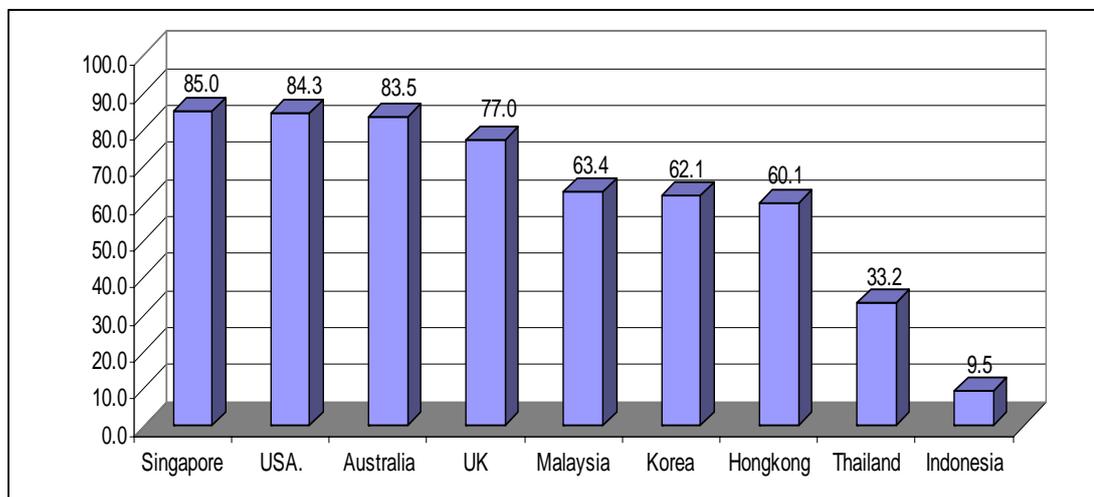
จากตัวเลขหนี้สินภาคครัวเรือนของประเทศไทย ช่วงปี 2537 ถึง 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า มีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 20.8 ต่อปี ในปี 2547 ยอดหนี้สินของภาคครัวเรือน เท่ากับ 104,571 บาทต่อเดือน แต่ยังถือว่าต่ำ เมื่อเทียบกับต่างประเทศ⁵ จากรูปที่ 4.13 เห็นได้ว่าตัวเลขแสดงอัตราส่วนของหนี้ภาคครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยของแต่ละประเทศอยู่ในระหว่างร้อยละ 60-85 ขณะที่ประเทศไทยมีอัตราส่วนอยู่ที่ร้อยละ 33.2 ซึ่งยังคงมีอัตราส่วนที่ต่ำหากเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคหรือกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว

โดยปัจจัยที่เอื้อต่อการเพิ่มขึ้นของหนี้ภาคครัวเรือนไทยในช่วงที่ 2-3 ปีที่ผ่านมา มีทั้งด้านอุปสงค์และอุปทาน ในด้านอุปสงค์คือ 1. อัตราดอกเบี้ยต่ำทำให้ต้นทุนในการกู้ลดต่ำลง 2. การฟื้นตัวของเศรษฐกิจ ทำให้ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับอนาคตในเรื่องรายได้ดีขึ้น ทำให้ตัดสินใจก่อหนี้มากขึ้น ปัจจัยด้านอุปทานประกอบด้วย ข้อจำกัดในการกู้ยืมลดลง โดยครัวเรือนสามารถเข้าถึงแหล่งสินเชื่อได้มากกว่าในอดีต และสถาบันการเงินให้ความสำคัญกับสินเชื่อรายย่อยส่วนบุคคลมากขึ้น รวมทั้งยังมีนโยบายภาครัฐผ่านสถาบันการเงินเฉพาะกิจและโครงการต่างๆ

⁵ ยรรยง ไทยเจริญ , เกียรติพงศ์ อริยปรัชญา และ รัฐิมา ชูเชิด, ภาระหนี้ครัวเรือนไทย: ความเสี่ยงและนโยบาย (กรุงเทพฯ: ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2547), น. 26. (รายงานการสัมมนาวิชาการประจำปี 2547).

ภาพที่ 4.13

อัตราส่วนของหนี้ภาคครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศต่างๆ ปี 2546

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

จากข้อมูลดังกล่าวก็ไม่ได้หมายความว่า ทหารไทยไม่จำเป็นต้องใส่ใจกับปัญหาหนี้เสียจากบัตรเครดิต เพราะประเทศเกาหลีใต้เริ่มประสบปัญหาเศรษฐกิจ ช่วงปี 2545-2546 สาเหตุจากหนี้เสียบัตรเครดิตเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ประชาชนขาดกำลัง ความสามารถในการซื้อสินค้าบริโภค ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม

ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีใต้ในปี ช่วงปี 2545-2546⁶ เกิดจากปัญหาหนี้เสียบัตรเครดิต สืบเนื่องจากรัฐบาลต้องการให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัว จึงกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการบริโภคของประชาชนในประเทศ ทำให้ ปี 2545 มีปริมาณเงินใช้จ่ายเพื่อการบริโภคโดยรวมประชาชนเกาหลีใต้สูงขึ้น รวบรวมร้อยละ 62 ของ GDP โดยเฉพาะการใช้จ่ายใช้สอยผ่านบัตรเครดิตของปี 2545 สูงถึงร้อยละ 56 ของมูลค่าใช้จ่ายผู้บริโภคทั้งหมด ซึ่งเมื่อเทียบกับ ปี 2542 ที่อยู่ที่ร้อยละ 16

ขณะนั้นชาวเกาหลีใต้ถือบัตรเครดิตรวม 58 ล้านใบ เฉลี่ยประมาณ 3 ใบต่อประชากรผู้ใหญ่เกาหลีใต้ 1 คน ยอดหนี้สิ้นจากการใช้บัตรเครดิตราว 52 ล้านล้านวอน/เดือน (ประมาณ 1.9 ล้านล้านบาท)

⁶ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, "จับตาเกาหลีใต้ 2546 ... บทเรียนเศรษฐกิจไทย," ผู้จัดการออนไลน์ (19 ธันวาคม 2545).

ปัญหานี้เสียบัตรเครดิตเกิดขึ้น เมื่อธนาคารกลางเกาหลีได้เพิ่มอัตราดอกเบี้ยระยะสั้นเป็นร้อยละ 4.25 ในช่วงกลางปี 2545 ส่งผลให้จำนวนผู้ใช้บัตรเครดิตค้างชำระหนี้ เฉลี่ยสูงกว่า 700,000 รายต่อเดือน การใช้จ่ายชาวเกาหลีได้ ลดลงอย่างชัดเจน เห็นได้จากดัชนีวัดความเชื่อมั่นผู้บริโภคเดือนตุลาคม อยู่ระดับ 97.1 เทียบกับเดือนกันยายนที่ ระดับ 103.9 ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในรอบ 12 เดือน ที่ดัชนีวัดความเชื่อมั่นผู้บริโภคต่ำกว่าระดับ 100 ขณะเดียวกัน การที่หนี้สินครัวเรือนเกาหลีได้เพิ่มพูน ปัจจุบันสูงถึงร้อยละ 70 ของ GDP เทียบกับร้อยละ 65 สิ้นปี 2544 และร้อยละ 50 สิ้นปี 2542 ล้วนบ่งทอนความเชื่อมั่น และกำลังซื้อคนเกาหลีได้

ในหัวข้อต่อไป จะเป็นการศึกษาว่า ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีวิธีการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตอย่างไร เพื่อให้การอนุมัติสินเชื่อแก่ผู้สมัครที่มีประสิทธิภาพ และ ควบคุมไม่ให้เกิดหนี้เสียจากผู้ถือบัตรเครดิต

4.2 วิธีการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank)

ในธุรกิจบัตรเครดิตผู้ประกอบการทุกรายไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ของไทย ธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ หรือ แม้กระทั่งผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ย่อมต้องมีนโยบายบริหารความเสี่ยง เพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปอย่างปลอดภัย เนื้อหาในหัวข้อนี้จะขอกกล่าวถึงการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตสำหรับลูกค้าใหม่ ได้แก่ การอนุมัติสินเชื่อ และการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตสำหรับลูกค้าปัจจุบัน ได้แก่ การบริหารลูกหนี้ การทวงถามหนี้จากลูกค้าที่ผิดนัดชำระ

4.2.1 วิธีการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตของลูกค้าใหม่

ปัจจุบันผู้ประกอบการในธุรกิจบัตรเครดิตทุกราย พยายามสร้างรายได้ให้เพิ่มมากที่สุด ภายใต้เงื่อนไขการแบกรับความเสี่ยงที่เหมาะสม ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิตให้กับลูกค้ารายใหม่จึงต้องมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ได้มาซึ่งลูกค้าหรือผู้ถือบัตรที่มีประวัติการเงินดี โอกาสบิดพลิ้วการชำระหนี้ต่ำ ด้วยเหตุนี้การจัดการควบคุมความเสี่ยงทางด้านเครดิตจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากไม่สามารถควบคุมความเสี่ยงได้ สินเชื่อที่อนุมัติให้แก่ลูกค้าใหม่ อาจจะเรียก

เก็บหนี้ไม่ได้ เกิดหนี้สงสัยจะสูญหรือหนี้สูญที่สุดท้ายจะนำไปสู่ผลการขาดทุนทางธุรกิจของผู้ประกอบการ

ดังนั้นผู้ประกอบการทุกรายจึงพยายามควบคุมขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อให้รอบคอบที่สุด โดยใช้นโยบายสินเชื่อที่บริษัทกำหนด ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับข้อมูลจากลูกค้าทั้งในอดีตและปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีระเบียบ กฎเกณฑ์จากธนาคารแห่งประเทศไทยที่ช่วยควบคุมนโยบายอีกชั้นหนึ่ง เพราะถ้าเกิดหนี้สงสัยจะสูญหรือหนี้สูญขึ้นมากๆ อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม เพราะสินเชื่อบัตรเครดิต เป็นสินเชื่อรายย่อยและเป็นสินเชื่อเพื่อการบริโภคของประชาชนทั่วไป

4.2.1.1 ขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิต

การอนุมัติบัตรเครดิตของผู้ประกอบการแต่ละรายจะแตกต่างกันในส่วนของนโยบายการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิต สำหรับขั้นตอนการอนุมัติ จะคล้ายคลึงกัน เอกสารที่ใช้ประกอบการสมัคร ของแต่ละบริษัทจะใช้เหมือนกัน โดยแบ่งตามอาชีพของผู้สมัคร ดังนี้

ตารางที่ 4.2

เอกสารประกอบการสมัครบัตรเครดิต

อาชีพพนักงานประจำ	อาชีพเจ้าของกิจการ
1. ใบสมัคร	1. ใบสมัคร
2. สำเนาบัตรประชาชน	2. สำเนาบัตรประชาชน
3. สำเนาทะเบียนบ้าน	3. สำเนาทะเบียนบ้าน
4. สลิปเงินเดือนของเดือนล่าสุดหรือหนังสือรับรองเงินเดือน	4. สำเนาทะเบียนการค้า หรือ หนังสือรับรองบริษัท
5. สำเนาสมุดบัญชีเงินเดือน แสดงรายการ 6 เดือนล่าสุด	5. สำเนาแสดงบัญชีธนาคารย้อนหลัง 6 เดือน

ที่มา: ใบสมัครบัตรเครดิตของสถาบันการเงินต่างๆ

สำหรับอาชีพอิสระ เช่น พนักงานขายประกันชีวิต พนักงานธุรกิจขายตรง หรือ บุคคลที่มีรายได้ไม่แน่นอน ให้ยื่นเอกสารเหมือนผู้สมัคร ประเภทเจ้าของกิจการ แต่ไม่ต้องยื่นสำเนาทะเบียนการค้า

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับใบสมัครและเอกสารประกอบการสมัครแล้ว ก็จะทำกรตรวจสอบความถูกต้องและความชัดเจนของเอกสาร ความเหมือนกันของลายเซ็นของผู้สมัครที่รับรองบนเอกสารประกอบการสมัครทุกใบ ที่สำคัญผู้สมัครต้องเซ็นชื่อในหนังสือยินยอมให้บริษัทสามารถตรวจสอบเครดิตบูโรของผู้สมัครได้ แต่ถ้าเอกสารไม่สมบูรณ์หรือไม่ชัดเจน เจ้าหน้าที่จะทำการติดต่อผู้สมัครเพื่อขอเอกสารเพิ่มเติม

ขั้นตอนต่อมา คือ วิเคราะห์ข้อมูลของผู้สมัคร ซึ่งเจ้าหน้าที่จะทำการกรอกข้อมูลจากใบสมัครเข้าระบบคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผล โดยวิธี Credit Scoring Model ข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่ธนาคารหรือสถาบันการเงิน จำเป็นต่อการพิจารณาสินเชื่อบัตรเครดิตให้กับลูกค้า ข้อมูลที่ผู้สมัครต้องกรอก แบ่งได้เป็น 5 ส่วน ใหญ่ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป เช่น ชื่อ-นามสกุล อายุ เพศ หมายเลขบัตรประชาชน วันเดือนปีเกิด สถานภาพ ที่อยู่กับหมายเลขโทรศัพท์ที่บ้าน พร้อมกับประเภทของที่อยู่ว่าเป็นของตนเอง เช่าอาศัย หรือ ผ่อนจ่าย เพื่อตรวจสอบประวัติทั่วไปของผู้สมัครว่าเป็นผู้สมัครจริง พร้อมทั้งที่อยู่ของปัจจุบัน เพื่อความสะดวกในการติดต่อกับผู้ถือบัตร และทราบถึงสถานะความเป็นอยู่ของผู้สมัครว่าเป็นที่อาศัยของตนเอง เช่า ผ่อน หรือของญาติ ซึ่งจะเหมือนหลักเกณฑ์ของ 5'C คือ Character หรือ ลักษณะทั่วไปและการดำรงชีวิตของผู้สมัคร

2. ข้อมูลการทำงาน เช่น ชื่อและที่อยู่ของสถานที่ทำงาน ประเภทของธุรกิจ เงินเดือน ตำแหน่งงาน อายุงาน เพื่อพิจารณาความสามารถในการชำระหนี้สินของผู้ถือบัตร ฐานะความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ตามหลักเกณฑ์ของ 5'C คือ Capacity หรือความสามารถในการหารายได้ และ Capital หรือ ความมั่นคงของอาชีพการงาน

3. การค้ำประกัน ได้แก่ ชื่อบุคคลอ้างอิง พร้อมทั้งที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์สินเชื่อบัตรเครดิต โดยทั่วไปแล้ว เนื่องจากสินเชื่อบัตรเครดิตเป็นสินเชื่อที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือสินทรัพย์อื่นๆ ค้ำประกัน ดังนั้น ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลอ้างอิงจึงมีความสำคัญ เพื่อป้องกันการไม่สามารถติดต่อกับผู้สมัครได้โดยตรง อาจเกิดขึ้นเพราะผู้ถือบัตรมีหนี้ค้างและเจตนาเปลี่ยนที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ เพื่อหลบหนี โดยปกติแล้วผู้ประกอบการต้องการให้บุคคลอ้างอิงใช้หมายเลขโทรศัพท์บ้าน ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าหมายเลขโทรศัพท์มือถือ

4. ประวัติการเงิน เช่น จำนวนบัตรเครดิตที่ถืออยู่ในปัจจุบัน พร้อมวงเงินของบัตรเครดิต ประเภทบัญชีและหมายเลขบัญชีธนาคารที่ใช้อยู่ เพื่อตรวจสอบจำนวนบัตรเครดิตที่ใช้ในปัจจุบัน และทราบถึงพฤติกรรมการใช้ผ่านบัตรเครดิตหรือภาระบัตรเครดิต

5. หนังสือยินยอมจากผู้สมัคร เพื่ออนุญาตให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินสามารถตรวจสอบประวัติการใช้สินเชื่อของผู้สมัครจากบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด⁷ หรือเรียกว่า เครดิตบูโร เพื่อแก้ปัญหาค่าความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) ทำให้บริษัทผู้ประกอบการสามารถทราบข้อมูลการทำธุรกรรมของผู้สมัครกับสถาบันการเงินอื่นๆ ป้องกันความผิดพลาดในการอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิตให้กับลูกค้าที่มีภาระหนี้สินมากเกินไป

สำหรับขั้นตอนการสมัครบัตรเครดิต (ภาพที่ 4.14) มีดังนี้ เมื่อผู้สมัครได้กรอกข้อมูลในใบสมัครพร้อมกับเอกสารประกอบการสมัครแล้ว จะส่งไปยังเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ เพื่อดูความถูกต้องของเอกสารและความครบถ้วนของข้อมูลในใบสมัคร เมื่อทุกอย่างเรียบร้อย เจ้าหน้าที่ก็จะส่งเอกสารทั้งหมดไปยังอีกหน่วยงาน เพื่อแยกการตรวจสอบพร้อมๆ กัน คือ ส่งหนังสือให้ความยินยอมของผู้สมัคร ไปยังบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด เพื่อตรวจสอบประวัติการเงินของผู้สมัครที่มีธุรกรรมกับผู้ประกอบการทุกราย ที่เป็นสมาชิกกับบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด นอกจากนี้ยังตรวจสอบว่าผู้สมัครมีวงเงินของบัตรเครดิตรวมกันเกินกว่า 5 เท่าของรายได้⁸ หรือไม่

ขณะที่รอผลการตรวจสอบข้อมูลกับบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด อยู่ นั้น เจ้าหน้าที่อีกหน่วยงาน จะทำการบันทึกข้อมูลในใบสมัครลงในฐานข้อมูลของบริษัท เพื่อวิเคราะห์สินเชื่อระบบ Credit Scoring Mode ซึ่งในแต่ละช่องของข้อมูลจะมีคะแนน ที่กำหนดค่าโดยนโยบายการอนุมัติสินเชื่อบริษัทนั้นๆ ในการประเมินและกำหนดคะแนน ผู้ประกอบการจะใช้ข้อมูลของผู้ถือบัตรที่ได้รับการอนุมัติก่อนหน้านี้ เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคะแนน ผลคะแนนที่ออกมาสามารถทำนายได้ว่าผู้สมัครมีความเสี่ยงสูงหรือต่ำ นับว่าเป็นเครื่องมือในการลดความเสี่ยงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เนื่องจากมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนมาตรฐานตามสภาวะการณ์ปัจจุบัน⁹

เมื่อคุณสมบัติของผู้สมัครผ่านทั้ง 2 ขั้นตอนแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ การโทรศัพท์ไปหาผู้สมัครโดยตรง หรือ Telephone Verification เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ผู้สมัครได้กรอกไว้ในใบสมัคร ขั้นตอนของการโทรเจ้าหน้าที่จะโทรไป 2-3 ครั้ง โดยเว้นระยะเวลา 1 วัน โดยอาจจะโทรไปยังโทรศัพท์มือถือ แต่ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จะเลือกโทรไปที่บ้านหรือที่ทำงาน เพื่อตรวจสอบยืนยันข้อมูลผู้สมัคร ที่สำคัญจะตรวจสอบสถานที่จัดส่งเอกสารใบแจ้งหนี้ ว่าเป็นของ

⁷ ค่าตรวจสอบ สำหรับสมาชิก รายการละ 12บาท

⁸ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ สนส.(21)ว. 48/2547 วันที่ 26 มีนาคม 2547

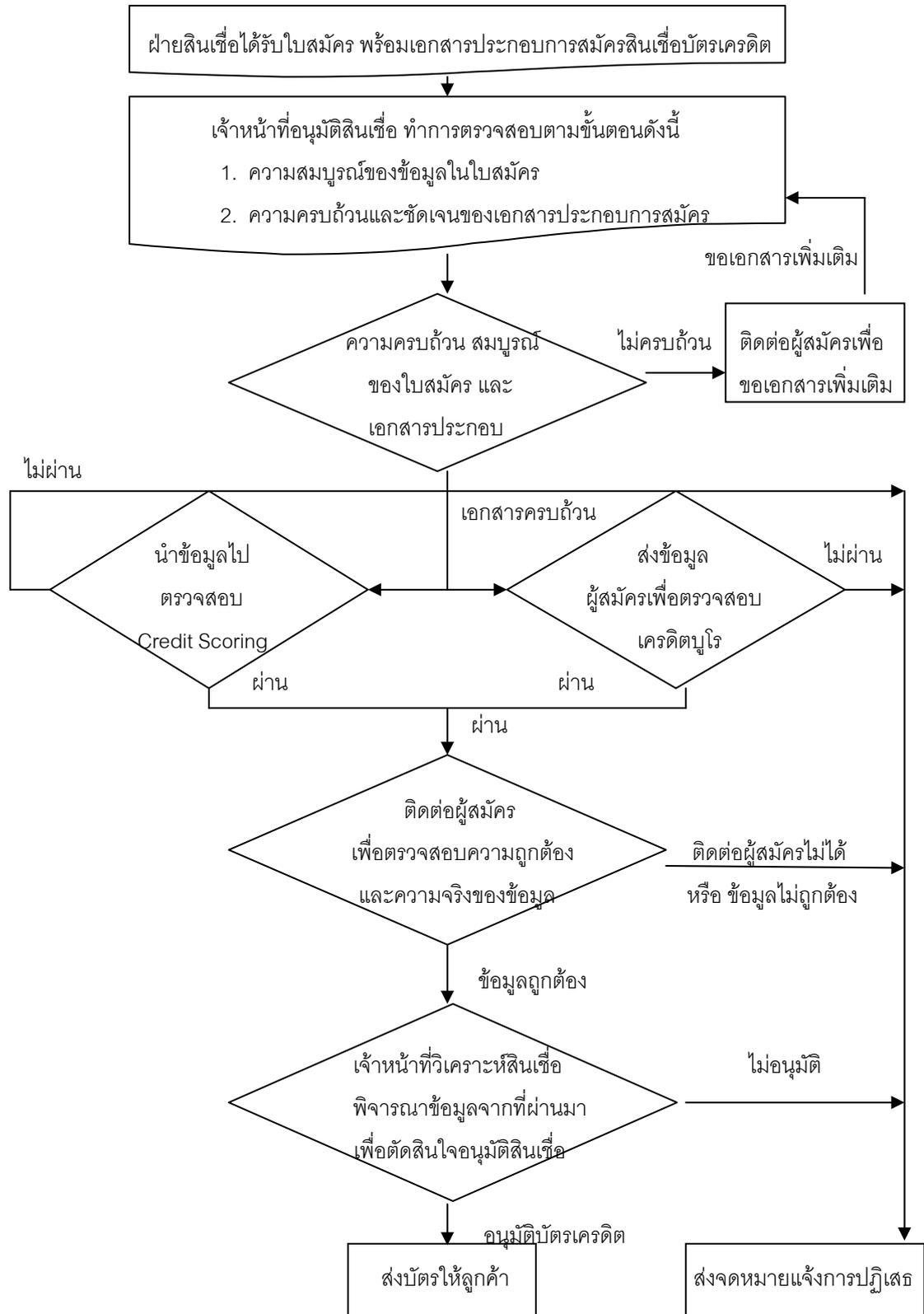
⁹ สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ บทที่ 2 ข้อ 2.1.6.2

ผู้สมัครจริง ป้องกันกรณีที่พวกมิฉฉาชีพนำสำเนาเอกสารของผู้อื่น เช่น สำเนาบัตรประชาชน หรือ สำเนาทะเบียนบ้าน เพื่อใช้แอบอ้างสมัครบัตรเครดิต เมื่อมิฉฉาชีพได้รับบัตรเครดิตแล้วก็จะนำไปใช้จ่าย ซึ่งเมื่อครบกำหนดชำระเงินคืน เอกสารใบแจ้งหนี้ก็จะถูกส่งไปยังที่อยู่เจ้าของสำเนาเอกสารที่ถูกแอบอ้าง ทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ประกอบการบัตรเครดิตและผู้ถูกแอบอ้าง

เมื่อเจ้าหน้าที่โทรศัพท์ตรวจสอบและพบว่าข้อมูลถูกต้องครบถ้วนก็จะส่งรายละเอียดของผลการตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครที่ผ่านมา เพื่อให้เจ้าหน้าที่สินเชื่อ วิเคราะห์ครั้งสุดท้ายว่าผ่านหรือไม่ ซึ่งหลักการวิเคราะห์ จะอาศัยข้อมูลการวิเคราะห์ขั้นตอนต่างๆ ก่อนหน้านั้น ประกอบกับนโยบายการอนุมัติสินเชื่อที่บริษัทกำหนดขึ้น ถ้าวิเคราะห์แล้วพบว่าผู้สมัครอยู่ในระดับความเสี่ยงที่ผู้ประกอบการสามารถรับได้หรือคุณสมบัติเข้าเกณฑ์ที่กำหนดก็จะอนุมัติบัตรเครดิต ทำการจัดส่งให้ผู้สมัครภายใน 1 สัปดาห์ แต่ถ้าไม่เข้าเกณฑ์ที่กำหนดหรือผู้สมัครมีความเสี่ยงสูง ก็จะปฏิเสธบัตรเครดิต โดยส่งจดหมายแจ้งการปฏิเสธ ในบางกรณีผู้ประกอบการจะแจ้งเหตุผลที่ไม่สามารถอนุมัติบัตรเครดิตให้ลูกค้าทราบ และมีข้อเสนอแนะให้ลูกค้า เช่น อายุการทำงานยังไม่ผ่านทดลองงาน ต้องรอให้ผ่านก่อนแล้วสมัครเข้ามาอีกครั้ง หรือ ติดต่อผู้สมัครตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ระบุในใบสมัครไม่ได้ ขอแนะนำคือ ให้แจ้งเบอร์โทรศัพท์ใหม่อีกครั้ง แต่ถ้าเป็นเหตุผลที่เกี่ยวกับประวัติการชำระเงินที่ไม่ดีของผู้สมัคร ผู้ประกอบการก็จะสงวนสิทธิ์ในการแจ้งเหตุผลบนจดหมายปฏิเสธการอนุมัติบัตรเครดิต หรือเบี่ยงเบนไปใช้เหตุผลอื่น ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เช่น ผู้สมัครมีหนี้ค้างชำระกับบัตรเครดิตอื่นและมีชื่ออยู่ในเครดิตบูโร บนจดหมายแจ้งปฏิเสธการอนุมัติอาจจะระบุเหตุผลว่า คุณสมบัติของผู้สมัครไม่เข้าเกณฑ์ของบริษัท

จะเห็นว่าทุกขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิตของ ผู้ประกอบการบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์(non-bank) จะมีมาตรการจัดการ ควบคุมความเสี่ยงในการอนุมัติสินเชื่อให้แก่ลูกค้าใหม่ เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อให้ได้ผู้ถือบัตรที่มีคุณสมบัติตามที่ตนเองต้องการ และ ป้องกันปัญหาของผู้ถือบัตรที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น การผิดนัดชำระหนี้ เป็นต้น

ภาพที่ 4.14
แผนภาพแสดงขั้นตอนการอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิต

4.2.1.2 บทสัมภาษณ์ความเห็นของผู้ประกอบการต่อ Credit Scoring Model

บริษัท จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด และบริษัทในเครือ ได้แก่ 1.บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด 2.บริษัท เจเนอรัล คาร์ดิ เซอร์วิสเซส จำกัด และ 3.บริษัท เทสโก้ คาร์ดิ เซอร์วิสเซส จำกัด

ทั้ง 4 บริษัท กำลังอยู่ในช่วงการพัฒนา Credit Scoring Model ปัจจุบันใช้การวิเคราะห์สินเชื่อจากนโยบายสินเชื่อ (Credit risk policy) ของบริษัทหมายความว่า จะมีการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครทีละข้อ ว่าตรงกับเงื่อนไขของนโยบายสินเชื่อ หรือไม่ ถ้าคุณสมบัติตรงกับเงื่อนไขนโยบายสินเชื่อ ก็จะพิจารณาคูณสมบัติข้อต่อไปจนครบที่กำหนด แต่ถ้าพบว่าเมื่อคุณสมบัติไม่ตรงกับเงื่อนไขนโยบายสินเชื่อในข้อนั้น ก็จะไม่ผ่านการอนุมัติ

ซึ่งวิธีการวิเคราะห์สินเชื่อจากนโยบายสินเชื่อ (Credit risk policy) จะคล้ายกับ Credit Scoring Model เพราะการกำหนดนโยบายสินเชื่อ ใช้ข้อมูลจากลูกค้าที่บริษัทอนุมัติบัตรเครดิตก่อนหน้านี้ เช่น ข้อมูลการใช้จ่ายผ่านบัตร ข้อมูลการชำระเงิน เป็นต้น แล้วมีการนำข้อมูลมาจัดแบ่งกลุ่ม ตามอายุ อาชีพ รายได้ เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์ว่ากลุ่มไหนเป็นลูกค้าที่มีประวัติการชำระเงินที่ดี ตรงตามกำหนด หรือลูกค้ากลุ่มไหนที่ใช้จ่ายผ่านบัตรในจำนวนมากๆ สร้างรายได้จากดอกเบี้ยให้บริษัทมาก

บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดอันดับเครดิตสำหรับลูกค้าสินเชื่อ ทั้งในกรณีที่เป็นลูกหนี้บัตรเครดิต ลูกหนี้สินเชื่อบุคคล และลูกหนี้สินเชื่อเจ้าของกิจการ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดความเสี่ยงด้านหนี้เสีย โดยบริษัทมีมาตรการในการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพสูง และสามารถปฏิบัติได้จริง

ทั้งนี้ขั้นตอนในการอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อบุคคลนั้น จะผ่านการพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบโดยอาศัยทั้ง Credit Scoring Model และนักวิเคราะห์ผู้ที่มีประสบการณ์โมเดลในการจัดอันดับนี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ในขั้นตอนของการอนุมัติต้องผ่านการตรวจสอบหลายขั้นตอนจากฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสมและลดโอกาสการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น

ในอีกด้านหนึ่ง บริษัทยังได้ทำการตรวจสอบข้อมูลลูกค้ากับบริษัทศูนย์ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ (National Credit Bureau หรือ NCB) เพื่อจัดการดูแลควบคุมความเสี่ยงรวมในทุกด้าน

เป็นการลดระดับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นกับบริษัทเพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่งด้วย ทำให้เชื่อมั่นได้ว่า ความเสี่ยงด้านเครดิตที่อาจเกิดขึ้นนั้นสามารถยอมรับได้

บริษัท แคปิตอล โอเค จำกัด

เนื่องจากบริษัทเริ่มต้นกิจการ เดือนธันวาคม 2546 ทำให้ฐานข้อมูลของลูกค้ายังมีไม่มากพอที่จะใช้ Credit Scoring Model เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ด้านเครดิต ดังนั้นบริษัท แคปิตอล โอเค จำกัด จึงได้นำนโยบายสินเชื่อมาช่วยประกอบการพิจารณาควบคู่ไปกับ Credit Scoring Model ด้วย

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า Credit Scoring Model เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยในการวิเคราะห์สินเชื่อ ที่ประหยัดค่าใช้จ่ายจ้างพนักงาน กว่าการใช้เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อ แต่วิธีใช้เจ้าหน้าที่สินเชื่ออนุมัติ อาจจะใช้เวลาน้อยกว่า เพราะลดขั้นตอนของ Credit Scoring ไปหนึ่งขั้นตอน ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ต้องมีเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อจำนวนมาก เพราะถ้ามีใบสมัครจากลูกค้าจำนวนมาก แต่มีจำนวนเจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อไม่เพียงพอ จะทำให้ต้องใช้เวลาวินิจฉัยสินเชื่อมากขึ้น

นอกจากนี้การใช้ Credit Scoring Model จะมีความเคร่งครัดต่อนโยบายมากกว่าการใช้เจ้าหน้าที่วิเคราะห์สินเชื่อ เนื่องจากเจ้าหน้าที่นั้น เป็นมนุษย์ มีความรู้สึก อารมณ์ สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการวิเคราะห์สินเชื่อ ซึ่งอาจจะทำให้การวิเคราะห์สินเชื่อเบี่ยงเบนไปจากนโยบายที่ตั้งไว้ได้

บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด

ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ บริษัทให้ความสำคัญต่อ ศักยภาพของลูกค้าในการชำระคืนหนี้ให้แก่บริษัทในอนาคต นอกจากนี้ เพื่อเป็นการจำกัดความเสี่ยงของบริษัท อันอาจเกิดจากการให้สินเชื่อหลายประเภทแก่ลูกค้ารายใดรายหนึ่ง บริษัทได้กำหนดวงเงินสินเชื่อรวมของบริการทุกประเภทสูงสุดที่บริษัทฯ จะพิจารณาอนุมัติให้แก่ผู้ขอสินเชื่อแต่ละรายจะไม่เกิน 5 เท่าของรายได้ประจำของผู้ขอสินเชื่อ โดยการอนุมัติสินเชื่อดังกล่าวจะถูกควบคุมโดยระบบ Credit Scoring ซึ่งจะพิจารณาจากวงเงินสินเชื่อรวมและแหล่งที่มาของรายได้ของผู้ขอสินเชื่อ

ระบบ Credit Scoring เป็นระบบที่ใช้ในการประเมินความน่าเชื่อถือของผู้ขอสินเชื่อ โดยวิเคราะห์จากข้อมูลพื้นฐานของผู้ขอสินเชื่อ ข้อมูลที่ได้รับจากระบบ Credit Scoring จะถูกใช้เป็นแนวทางเบื้องต้นให้กับพนักงานอนุมัติสินเชื่อในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้เป็นไปอย่าง

รวดเร็ว และเป็นไปตามนโยบายในการให้สินเชื่อของบริษัท โดยในขั้นแรกระบบจะนำข้อมูลต่างๆ เช่น อายุ อาชีพ สถานภาพที่อยู่อาศัย จำนวนปีที่ทำงาน และรายได้ เป็นต้น ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องโดยพนักงานอนุมัติสินเชื่อแล้ว มาทำการประมวลผลเพื่อกำหนดคะแนนตามสถานะของข้อมูลของผู้ขอสินเชื่อแต่ละราย ซึ่งคะแนนที่ได้จะถูกนำมาใช้ในการคำนวณวงเงินที่ผู้ขอสินเชื่อจะได้รับการอนุมัติว่าควรจะเป็นกี่เท่าของรายได้ประจำของผู้ขอสินเชื่อ หลังจากนั้นพนักงานอนุมัติสินเชื่อจะทำการพิจารณาวงเงินที่คำนวณได้จากระบบ Credit Scoring กับวงเงินที่ผู้ขอสินเชื่อทำการขออนุมัติ เพื่อทำการสรุปผลการอนุมัติสินเชื่อว่าจะทำการอนุมัติหรือปฏิเสธการให้สินเชื่อแก่ผู้ขอสินเชื่อ

4.2.1.3 ข้อดี Credit Scoring Model

จากคำกล่าวของเจ้าหน้าที่อาวุโส ธนาคารกลางสหรัฐ เดือนพฤศจิกายน ค.ศ.1996 ในสหรัฐอเมริกาธนาคารและสถาบันการเงินต่าง ๆ นิยมใช้ Credit Scoring Model ในธุรกิจบัตรเครดิต มากถึงร้อยละ 97 และธุรกิจสินเชื่อขนาดเล็กใช้มากถึงร้อยละ 70 สาเหตุที่นิยมใช้เนื่องจากการแข่งขันทางธุรกิจเพราะเนื่องจาก Credit Scoring Model ใช้เวลาเพียง 12 ชั่วโมงต่อการพิจารณา 1 สินเชื่อ เมื่อเทียบกับอดีตที่ต้องใช้เวลาถึง 2 สัปดาห์ ในการพิจารณาอนุมัติ 1 สินเชื่อ¹⁰ สามารถจำแนกข้อดีของ Credit Scoring Model ได้ดังนี้

1. แม่นยำ เพราะประเมินสินเชื่อ โดยระบบประมวลผลซึ่งกำหนดปัจจัยต่างๆตามนโยบายที่กำหนด ลดปัญหาการอคติหรือโน้มเอียงในการพิจารณาสินเชื่อเจ้าหน้าที่สินเชื่อ
2. ประหยัดเวลา เพราะรวดเร็วกว่าการพิจารณาโดยใช้เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
3. ประหยัดค่าใช้จ่ายในการอนุมัติสินเชื่อ แม้เป็นการลงทุนสูงในช่วงแรก แต่เมื่อขยายจำนวนลูกค้าใหม่มากขึ้น ก็ไม่จำเป็นต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายให้สูงขึ้นตาม เหมือนกับการอนุมัติโดยใช้เจ้าหน้าที่ เพราะถ้าเพิ่มจำนวนลูกค้าขึ้น ก็จำเป็นต้องจ้างเจ้าหน้าที่สินเชื่อเพิ่มขึ้น ดังนั้นเมื่อมีจำนวนลูกค้ามากขึ้น ต้นทุนเฉลี่ยในการประเมินสินเชื่อแบบ Credit Scoring Model จะถูกลง เพราะมีการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale)
4. นำเชื่อถือ เพราะใช้แหล่งข้อมูลจากลูกค้าที่มีอยู่ก่อน มาเป็นฐานข้อมูล

¹⁰ ARNAUD DE SERVIGNY และ OLIVIER RENAULT, Measuring and Managing Credit Risk, p. 73.

5. สะดวกในใช้งาน เช่น กรณีการเปลี่ยนแปลงนโยบายสินเชื่อ เพราะถ้าใช้นโยบายเข้มงวดการปล่อยสินเชื่อ สามารถตั้งเกณฑ์คะแนนสูง หรือถ้าใช้นโยบายผ่อนปรน สามารถตั้งเกณฑ์ คะแนนต่ำ แต่ถ้าใช้เจ้าหน้าที่สินเชื่อ การเปลี่ยนแปลงนโยบายต้องอาศัยเวลาให้เจ้าหน้าที่ได้ปรับตัวกับนโยบายใหม่

4.2.1.4 ข้อเสีย Credit Scoring Model

1. ต้องใช้ฐานข้อมูลจำนวนมาก ดังนั้นถ้าจำนวนข้อมูลไม่เพียงพอหรือระยะเวลาในการเก็บข้อมูลสั้นเกินไป ก็อาจจะทำให้ผลการประเมินสินเชื่อจากแบบจำลองขาดความน่าเชื่อถือ

2. Credit Scoring Model ใช้ฐานข้อมูลจากประวัติการใช้บัตรเครดิต และประวัติการชำระเงินของลูกค้าเป็นหลัก ดังนั้นการประเมินสินเชื่อด้วยวิธีนี้จะสะท้อนคุณลักษณะของลูกค้าว่า ดีหรือไม่ดี เพียงแค่ด้านการชำระเงินของลูกค้า เท่านั้น เพราะในความเป็นจริงแล้ว ควรจะต้องประเมินถึง ความมั่นคงทางการเงิน ความสามารถในการสร้างรายได้จากอาชีพการงาน หรือ สภาพแวดล้อมเศรษฐกิจขณะนั้นด้วย

3. Credit Scoring Model เหมาะกับการพิจารณาสินเชื่อส่วนบุคคลมากกว่าสินเชื่อของหน่วยธุรกิจ เนื่องจากการสินเชื่อธุรกิจมีมูลค่าสูงกว่า ดังนั้นต้องพิจารณาจำนวนปัจจัยที่มากกว่าเพื่อประกอบการพิจารณา

4.2.2 การจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตของลูกค้าปัจจุบัน

การควบคุมและเฝ้าติดตามลูกค้าผู้ถือบัตรในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันความเสี่ยงการผิดนัดชำระหนี้ ทั้งนี้เพราะการบริหารธุรกิจสินเชื่อจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อได้รับชำระหนี้กลับคืนมาครบถ้วนแล้ว สาเหตุที่ผู้ถือบัตรผิดนัดการชำระเงิน มักเกิดขึ้นจาก

1. ผู้ถือบัตรไม่เข้าใจเงื่อนไขการชำระหนี้
2. ผู้ถือบัตรลืมวันครบกำหนดชำระหนี้
3. ผู้ถือบัตรตั้งใจผิดชำระหนี้

4.2.2.1 การแบ่งประเภทของลูกหนี้ตามระยะเวลาของหนี้คงค้าง

เมื่อผู้ถือบัตรหรือลูกหนี้มีการผิดชำระหนี้ แต่ละบริษัทจะมีหน่วยงานเร่งรัดหนี้ ติดต่อลูกค้าให้มาชำระหนี้ที่คงค้าง พร้อมกับดอกเบี้ยซึ่งจะมีการแบ่งประเภทของลูกหนี้ ออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่ 1 ลูกหนี้ที่มีการผิดนัดชำระหนี้ 1-30วัน
- กลุ่มที่ 2 ลูกหนี้ที่มีการผิดนัดชำระหนี้ 31-60วัน
- กลุ่มที่ 3 ลูกหนี้ที่มีการผิดนัดชำระหนี้ 61-90วัน
- กลุ่มที่ 4 ลูกหนี้ที่มีการผิดนัดชำระหนี้ 91-120วัน
- กลุ่มที่ 5 ลูกหนี้ที่มีการผิดนัดชำระหนี้ 121-150วัน
- กลุ่มที่ 6 ลูกหนี้ที่มีการผิดนัดชำระหนี้ 151-180วัน¹¹

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพบว่า โดยปกติจำนวนลูกหนี้ที่มีการผิดชำระหนี้ในกลุ่มแรกจะมีมากที่สุด เพราะลูกหนี้ส่วนใหญ่ที่ผิดชำระหนี้ในกลุ่มแรกนั้น จะมีทั้งลูกหนี้ที่มีปัญหาเรื่องเงิน ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้ แม้แต่จำนวนเงินขั้นต่ำ กับลูกหนี้ที่ไม่มีปัญหาเรื่องเงิน แต่ลืมวันที่ครบกำหนดชำระหนี้ ทำให้ถูกปรับค่าธรรมเนียม และมีการคำนวณดอกเบี้ยปรับตามจำนวนวันที่ล่าช้า ซึ่งสาเหตุที่ลูกค้าลืมอาจจะเป็นเพราะมีบัตรเครดิตที่ใช้อยู่จำนวนหลายใบ หรือไม่ได้รับใบแจ้งยอดการใช้จ่ายประจำเดือน เป็นต้น

สำหรับรายงานประวัติการชำระหนี้ของลูกหนี้ทุกราย ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต ทั้งที่เป็นธนาคารพาณิชย์ของไทย ธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ และผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่ไม่ใช่ สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์(non-bank) ต้องรายงานให้แก่ บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด¹² ที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาความไม่สมมาตรของข้อมูล (Asymmetric Information) ระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ

¹¹ หนี้ค้างชำระเกินกว่า 180วัน จะตัดเป็นหนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ

¹² ปี 2548 ข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันเป็นสินเชื่อบุคคลประมาณ 36 ล้านบัญชี จำนวน 12 ล้านรายชื่อ และสินเชื่อนิติบุคคลประมาณ 1 ล้านบัญชี จำนวน 1.9 แสนราย ส่วนบริษัทที่ทำธุรกิจให้บริการบัตรเครดิตและเป็นสมาชิกกับ บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด ในปัจจุบันมี 74 ราย

บัตรเครดิตกับผู้สมัคร เพื่อให้การวิเคราะห์เพื่ออนุมัติสินเชื่อมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยให้มีการจัดสรรสินเชื่อไปสู่ผู้สมัครที่มีคุณสมบัติตรงตามกำหนด เพราะถ้าไม่มีบริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด การตรวจสอบข้อมูลของผู้สมัครเป็นไปได้ยากและเมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อแก่ลูกค้าที่ประวัติการเงินไม่ดีจำนวนมากอาจจะเกิดปัญหาเศรษฐกิจโดยรวมได้

4.2.2.2 วิธีการเรียกทวงถามหนี้ โดยปกติจะมีวิธีการทวงถามหนี้อยู่ 5 วิธี คือ

1. การส่งเอกสารทางบัญชี หรือใบแจ้งหนี้ เพื่อเตือนให้ลูกค้าหรือลูกหนี้ทราบจำนวนหนี้ที่ต้องชำระพร้อมกับการกำหนดการชำระหนี้คืน วิธีการแบบนี้อาจจะทำให้การทวงถามหนี้ไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร แต่ก็เป็นการรักษาสัมพันธ์อันดีกับผู้ถือบัตรหรือลูกหนี้

2. การสื่อสารทางโทรศัพท์ เป็นการติดต่อที่รวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อย ประสิทธิภาพในการทวงถามดีกว่าวิธีการแรก นอกจากนี้ยังสามารถวัดความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ได้ เช่น กรณีลูกหนี้ไม่เปลี่ยนหมายเลขโทรศัพท์หรือไม่ยอมรับโทรศัพท์ นั้นหมายถึง ลูกหนี้เริ่มมีปัญหาและควรจะต้องประเมินลูกหนี้รายนี้ใหม่ เพื่อหาวิธีการอื่นในการทวงถามหนี้

3. การใช้หนังสือ อาจจะใช้จดหมายที่ลงนามโดยผู้มีอำนาจหรือเป็นของทนายผู้ได้รับอำนาจ ซึ่งหนังสือควรมีลักษณะ คือ เขียนให้ชัดเจน เข้าใจง่าย หลีกเลี่ยงคำพูดไม่สุภาพ กำหนดระยะเวลาชำระหนี้คืน พร้อมวิธีการชำระ การใช้หนังสือทวงถามหนี้อาจแบ่งเป็นระยะเวลาในการทวงถามหนี้ เช่น 7 วัน 30 วัน หรือ 60วัน เป็นต้น

4. การส่งเจ้าหน้าที่ไปพบลูกหนี้ ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านกำลังคนซึ่งค่อนข้างสูง แต่ได้ประสิทธิภาพดี นอกจากนี้ยังสามารถทราบถึงสถานะความเป็นอยู่ของลูกหนี้ได้

5. ใช้วิธีการทางกฎหมาย เป็นขั้นตอนสุดท้าย ส่วนมากจะใช้กับลูกหนี้ที่มีปัญหาหนัก ซึ่งมีวิธีการ 3 วิธี คือ

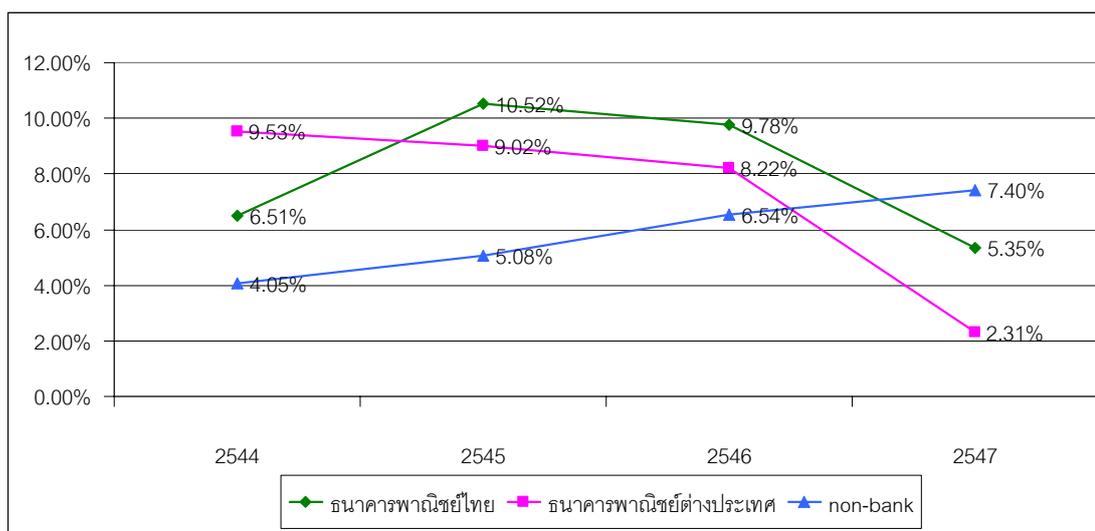
- ก. ฟ้องคดีอาญา เช่น กรณีเช็คลูกหนี้มีปัญหา สถาบันการเงินปฏิเสธการจ่ายเงิน
- ข. ฟ้องคดีแพ่ง เช่น การยึดทรัพย์ของลูกหนี้ เพื่อใช้ชำระแทนหนี้ที่ค้างไว้
- ค. ฟ้องคดีล้มละลาย บังคับให้ลูกหนี้แจกแจงทรัพย์สินที่ตนมีอยู่

เมื่อพิจารณาผลของการทวงถามหนี้หรือ หรือการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตของลูกค้าปัจจุบัน พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีแนวโน้มที่ลูกหนี้จะผิดชำระหนี้สูงขึ้นทุกปี (ภาพที่ 4.15) แต่ธนาคารพาณิชย์ของไทย และธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ กลับมีแนวโน้มที่ลดลง ตั้งแต่ ปี 2545 อาจเป็นเพราะ

เหตุผลจากการที่ผู้ประกอบการได้ขยายธุรกิจ มีการขยายสินเชื่อบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น มูลค่ายอดสินเชื่อคงค้างเพิ่มขึ้น และค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ จึงเพิ่มสูงขึ้นตามสัดส่วน

ภาพที่ 4.15

เปรียบเทียบร้อยละค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของผู้ประกอบการทั้ง 3 กลุ่ม ตั้งแต่ 2544 - 2547

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทยและงบการเงินบริษัทประจำปี

4.2.2.3 ดอกเบี้ยปรับและค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บจากบัตรเครดิต

ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ ฝสว.(21) ว.22 /2548 เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต วันที่ 15 มีนาคม 2548 ข้อที่ 4.4 ข้อย่อยที่ 5 “ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตอาจเรียกเก็บดอกเบี้ยในหนี้ค้างชำระ หรือดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดชำระหนี้ หรือค่าปรับในการชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนดหรือค่าธรรมเนียม หรือค่าบริการอื่นใดจากผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคได้ แต่ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียมและค่าบริการนั้น เมื่อคำนวณรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี¹³ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตอาจคำนวณจำนวนวันตั้งแต่วันที่ทดรองจ่ายเงินเพื่อประโยชน์ของผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภค หรือวันที่สรุปยอดรายการ หรือวันที่ผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคต้องชำระเงิน

¹³ ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ ฝนส.(21)ว. 185/2549 ประกาศ ณ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2549 และมีผลบังคับใช้วันที่ 1 ธันวาคม 2549 อัตราดอกเบี้ยเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ต่อปี

หรือถูกหักบัญชีตามใบแจ้งหนี้ก็ได้” นั้นหมายถึง ถ้าลูกค้าเลือกที่จะชำระค่าใช้จ่ายแบบขั้นต่ำ ร้อยละ 10 ของยอดหนี้สินคงค้างทั้งหมด ลูกค้าจะต้องมีภาระดอกเบี้ย ร้อยละ 18 ต่อปี¹⁴ ซึ่งมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\frac{\text{ยอดค่าใช้จ่ายที่ค้างชำระผ่านบัตรของรอบบัญชีที่ผ่านมา} \times \text{ดอกเบี้ยร้อยละ 18 ต่อปี} \times \text{จำนวนวันที่ทำรายการจนถึงวันที่ชำระหนี้คืน}}{365 \text{ วัน}}$$

365 วัน

ตัวอย่าง การคำนวณอัตราดอกเบี้ย จากตัวอย่างในเอกสารใบแจ้งยอด การใช้จ่ายของบริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด

เดือนที่ 1

ยอดเงินถึงวันที่	5 ตุลาคม 2546
ยอดรวมที่ต้องชำระ	8,000.00 บาท
ยอดขั้นต่ำที่ต้องชำระ ¹⁵	500.00 บาท
กำหนดชำระเงิน	25 ตุลาคม 2546

วันที่ทำรายการ	วันที่บันทึกรายการ	รายการ	จำนวนเงิน
10/09/03	13/09/03	RR Restaurant	1,500.00
20/09/03	25/09/03	HH Hospital	6,500.00

¹⁴ บางบริษัทจะแบ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยกับค่าธรรมเนียมการใช้จ่ายเงิน แต่เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี

¹⁵ สำหรับลูกค้าที่สมัครก่อนวันที่ 1 เมษายน 2547 ยอดขั้นต่ำที่ต้องชำระเท่ากับ ร้อยละ 5 ของยอดค้างชำระทั้งหมด แต่ถ้าสมัครหลังจากวันที่ 1 เมษายน 2547 คิดที่ ร้อยละ 10 ส่วนยอดขั้นต่ำที่คำนวณแล้วไม่ถึง 500 บาท ต้องชำระที่ 500 บาท บางบริษัทอาจจะกำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำที่มากกว่าหรือต่ำกว่าจำนวนนี้

สมมติให้ ลูกค้าเลือกชำระหนี้คืนขั้นต่ำที่ 500บาท ดังนั้นจะมียอดหนี้คงค้าง ซึ่งจะมีการเริ่มคำนวณดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่บันทึกรายการนั้นๆ และจะถูกเรียกเก็บในรายการใบแจ้งยอดการใช้จ่ายของเดือนถัดไป

เดือนที่ 2

ยอดเงินถึงวันที่	5 พฤศจิกายน 2546
ยอดรวมที่ต้องชำระ	11,171.58บาท
ยอดขั้นต่ำที่ต้องชำระ	558.57บาท
กำหนดชำระเงิน	25 พฤศจิกายน 2546

วันที่ทำรายการ	วันที่บันทึกรายการ	รายการ	จำนวนเงิน
		ยอดค่าใช้จ่ายเดือนก่อน	8,000.00
25/10/03	26/10/03	ยอดชำระเดือนก่อน	500.00
		รายการใช้จ่ายเดือนนี้	
25/10/03	26/10/03	SS Shop	3,500.00
		ค่าธรรมเนียมในการใช้วงเงิน	95.33
		อัตราดอกเบี้ย	76.25

สำหรับวิธีการคำนวณอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการใช้วงเงินสินเชื่อของเดือนที่หนึ่ง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3

การคำนวณดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายการใช้งเงินที่เกิดขึ้นในเดือนที่ 1

รายการ	ระยะเวลาในการนับ จำนวนวัน	ดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมการใช้ วงเงินสินเชื่อ
RR Restaurant	13/9/03-24/10/03 (42วัน)	$(1,500 \times 10\% \times 42) / 365$ = 17.26 บาท	$(1,500 \times 8\% \times 42) / 365$ = 13.80 บาท
HH Hospital	25/9/03-24/10/03 (30วัน)	$(6,500 \times 10\% \times 30) / 365$ = 53.42 บาท	$(6,500 \times 8\% \times 30) / 365$ = 42.73 บาท
ยอดคงค้าง (8,000-500 =7,500)	25/10/03-5/11/03 (12วัน)	$(7,500 \times 10\% \times 12) / 365$ = 24.65 บาท	$(7,500 \times 8\% \times 12) / 365$ = 19.72 บาท
รวม		95.33 บาท	76.25 บาท

ที่มา: ใบแจ้งยอดบัญชีบัตรเครดิตของบริษัทบัตรเครดิตกรุงศรีอยุธยา จำกัด

สมมติให้ ลูกค้าเลือกชำระหนี้คืนขั้นต่ำที่ 558.57บาท ดังนั้นจะมียอดคงค้างเหลืออยู่
และ ดอกเบี้ย ในเดือนที่ 3 ดังนี้

เดือนที่ 3

ยอดเงินถึงวันที่	5 ธันวาคม 2546
ยอดรวมที่ต้องชำระ	10,792.63บาท
ยอดขั้นต่ำที่ต้องชำระ	539.63บาท
กำหนดชำระเงิน	25 ธันวาคม 2546

วันที่ทำรายการ	วันที่บันทึกรายการ	รายการ	จำนวนเงิน
		ยอดค่าใช้จ่ายเดือนก่อน	11,171.58
25/11/03	26/11/03	ยอดชำระเดือนก่อน	558.57
รายการใช้จ่ายเดือนนี้ไม่มี			
		ค่าธรรมเนียมในการใช้งเงิน	79.83
		อัตราดอกเบี้ย	99.79

สำหรับวิธีการคำนวณอัตราดอกเบี้ยและค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการใช้วงเงิน
สินเชื่อของเดือนที่สอง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4

การคำนวณดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายการใช้วงเงินที่เกิดขึ้นในเดือนที่ 2

รายการ	ระยะเวลาในการนับ จำนวนวัน	ดอกเบี้ย	ค่าธรรมเนียมการใช้ วงเงินสินเชื่อ
SS Shop	26/10/03-24/11/03 (30วัน)	$(3,500 \times 10\% \times 30) / 365$ = 28.77 บาท	$(3,500 \times 8\% \times 30) / 365$ = 23.01 บาท
ยอดคงค้างจาก เดือนก่อน = 7,500	6/11/03-24/11/03 (19วัน)	$(7,500 \times 10\% \times 19) / 365$ = 39.04 บาท	$(7,500 \times 8\% \times 19) / 365$ = 31.23 บาท
ยอดคงค้างทั้งหมด (11,171.58-558.57 =10,613.01)	25/11/03-5/12/03 (11วัน)	$(10,613.01 \times 10\% \times 11) / 365$ = 31.98 บาท	$(10,613.01 \times 8\% \times 11) / 365$ = 25.59 บาท
รวม		99.79 บาท	79.83 บาท

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตัวอย่างจะพบว่า การคำนวณค่าใช้จ่ายจะแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกจะเป็น
ค่าใช้จ่ายจากรายการที่เกิดขึ้นในรอบบัญชีปัจจุบัน ซึ่งยังไม่มี การคำนวณดอกเบี้ย กลุ่มที่สอง คือ
ยอดคงค้างที่สะสมมา ซึ่งจะมีการคำนวณดอกเบี้ยด้วย

การนับจำนวนวันเพื่อคำนวณดอกเบี้ย มีดังนี้ เมื่อถึงวันที่ครบกำหนดชำระเงิน แต่ผู้
ถือบัตรนำเงินมาชำระเพียงขั้นต่ำ ผู้ประกอบการบัตรเครดิตจะเริ่มมีการคำนวณดอกเบี้ยตั้งแต
วันที่ผู้ประกอบการบัตรเครดิตบันทึกรายการนั้น จนถึงวันที่ลูกค้าชำระเงิน แล้วจึงนำยอดที่ค้าง

ชำระทั้งหมดมารวมกัน เพื่อใช้คำนวณดอกเบี้ยในงวดต่อไป หรือ ถ้าผู้ถือบัตรยังไม่ได้นำเงินมาชำระ จะมีการสรุปรวมยอดคงค้าง ณ วันที่ครบรอบบัญชี¹⁶ ของบัตรนั้นๆ

สำหรับการเบิกถอนเงินสดล่วงหน้า จะคิดค่าธรรมเนียมเบิกถอนเงินสด ร้อยละ 3 ต่อปีของจำนวนเงินสดที่เบิกถอน จะเรียกเก็บในใบแจ้งหนี้รอบถัดไป และมีการคำนวณดอกเบี้ยจะนับตั้งแต่วันที่เบิกเงินสดจนถึงวันที่ชำระเงินคืนทั้งหมด ซึ่งวิธีการคำนวณเหมือนกับกาใช้จ่ายซื้อสินค้าผ่านบัตรเครดิต คือ

ยอดเงินสดที่เบิก X ดอกเบี้ยร้อยละ 18 ต่อปี X จำนวนวันที่ทำรายการจนถึงวันที่ชำระหนี้คืน
365 วัน

ส่วนค่าใช้จ่ายจากการติดตามทวงถามหนี้ จะเรียกเก็บต่างกัน เช่น บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) จะเรียกเก็บค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงจากการติดตามทวงถามหนี้ที่ผิดชำระ แต่ บริษัท จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด บริษัท เจเนอรัล คาร์ต เซอร์วิสเซส จำกัด และบริษัท เทสโก้ คาร์ต เซอร์วิสเซส จำกัด คิดค่าใช้จ่ายจากการติดตามทวงถามชำระหนี้ที่ค้างชำระ 1 ถึง 2 งวด เรียกเก็บงวดละ 250 บาท สำหรับหนี้ที่ค้างชำระ 3 งวด ขึ้นไป เรียกเก็บงวดละ 350 บาท

ถ้าลูกค้านำเช็คมาชำระหนี้ แต่ไม่ธนาคารเจ้าของเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้ประกอบการสามารถคิดค่าปรับกรณีเช็คคืน 200 บาทต่อครั้งที่สำคัญค่าธรรมเนียมต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทย ห้ามมิให้นำมารวมกับจำนวนหนี้ที่ค้างชำระเพื่อคิดค่าปรับอีกครั้ง

สรุป การอนุมัติสินเชื่อให้กับลูกค้าใหม่ของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีการจัดการความเสี่ยงจากนโยบายการอนุมัติสินเชื่อเพื่อตรวจสอบข้อมูลของลูกค้าใหม่อย่างรอบคอบมากที่สุด ลดโอกาสที่จะผิดชำระหนี้ในอนาคต ซึ่งวิธี Credit Scoring Model เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ช่วยในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อบัตรเครดิตที่มีข้อดี เช่น เพิ่มความแม่นยำในการตัดสินใจและลดอคติของเจ้าหน้าที่อนุมัติสินเชื่อ แต่ Credit

¹⁶ การกำหนดรอบบัญชีขึ้นอยู่กับนโยบายแต่ละบริษัท โดยใน 1 เดือนตามรอบปฏิทินอาจจะมีวันครบกำหนดรอบบัญชีอยู่หลายวัน ขึ้นอยู่กับจำนวนบัญชีบัตรเครดิตที่มีอยู่ เพื่อเป็นการกระจายการทำงานไม่ให้มากเกินไปในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

Scoring Model ก็มีข้อเสีย คือ จำเป็นต้องมีข้อมูลสถิติจำนวนมาก วิธีนี้สะท้อนคุณลักษณะของลูกค้ำว่า ดีหรือไม่ดี เพียงแค่ด้านการชำระเงินของลูกค้ำ เท่านั้น

สำหรับการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตสำหรับลูกค้ำปัจจุบัน ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) มีลูกค้ำอยู่จำนวนหนึ่ง ที่ผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งจะแบ่งประเภทของลูกหนี้กลุ่มนี้ตามระยะเวลา ซึ่งกลุ่มลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้ในช่วง 1-30 วัน จะมีจำนวนมากที่สุด เพราะจะมีทั้งลูกหนี้ที่ไม่สามารถชำระหนี้คืนได้จริงกับลูกหนี้ที่สามารถชำระหนี้คืน แต่ลืมวันครบกำหนดชำระหนี้ ส่วนการเรียกเก็บหนี้หรือทวงหนี้ นั้น มีหลายวิธี เช่น การใช้จดหมาย โทรศัพท์ หรือส่งเจ้าหน้าที่ไปพบ ซึ่งการเลือกใช้วิธีไหนนั้น ขึ้นอยู่กับระยะเวลาค้างชำระหนี้เช่นกัน

กรณีลูกหนี้ผิดชำระหนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยอนุญาตให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าปรับได้ ดังนี้ ดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี ค่าธรรมเนียมเบิกถอนเงินสด ค่าใช้จ่ายจากการติดตามทวงถามหนี้ และ ค่าปรับกรณีเช็คคืน

เมื่อผู้ประกอบการมีวิธีการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตที่มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันและลดปัญหาหนี้เสีย สำหรับหัวข้อต่อไป จะเป็นการวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน ในส่วนของงบการเงิน โครงสร้างรายได้ของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) แต่ละราย

4.3 โครงสร้างรายได้ สัดส่วนของสินทรัพย์ หนี้สินและทุน ของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank)

จากเนื้อหาในหัวข้อที่ผ่านมา ธนาคารแห่งประเทศไทยให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าปรับได้ ดังนี้ ดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี ค่าธรรมเนียมเบิกถอนเงินสด ค่าใช้จ่ายจากการติดตามทวงถามหนี้ และ ค่าปรับกรณีเช็คคืน เนื้อหาในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์แหล่งรายได้ของผู้ประกอบการแต่ละราย รวมทั้งศึกษาถึงผลการดำเนินงานและงบการเงิน ทั้งด้านสินทรัพย์ หนี้สิน และทุน

4.3.1 การศึกษาถึงแหล่งที่มาของรายได้

ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ส่วนใหญ่จะมีรายได้มาจากดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมรายปี ค่าธรรมเนียมติดตามทวงถามหนี้ ซึ่งใน

ปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) บางรายมีกลยุทธ์เพื่อรักษาส่วนแบ่งการตลาดและดึงดูดให้ลูกค้ามาสมัครเพิ่มขึ้น โดยการฟรีค่าธรรมเนียมรายปี เช่น บริษัทบัตรเครดิตหรือยูธยา จำกัด บริษัทชดเชยรายได้ส่วนที่หายไป โดยเพิ่มรายได้จากดอกเบี้ยแทน ดังจะเห็นได้จากรายได้ค่าธรรมเนียมสมาชิกรายปีของ ปี 2544 เท่ากับ 41.76 ล้านบาท ต่อมาปี 2545 เท่ากับ 32.52 ล้านบาท จนถึงปี 2546 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายที่เก็บค่าธรรมเนียมสมาชิกรายปี เท่ากับ 8.99 ล้านบาท ตรงกันข้าม รายได้ดอกเบี้ยจากบัตรเครดิต ที่ส่วนใหญ่มาจากการผ่อนซื้อสินค้าผ่านบัตรเครดิต หรือ ชำระหนี้คงค้างแบบขั้นต่ำ เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ย ระหว่างช่วงปี 2544 ถึง 2547 ถึงร้อยละ 58.56 ต่อปี

ในส่วนของรายได้จากการดำเนินงาน ในปี 2547 มีผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) ที่มีรายได้ สูงสุด 3 อันดับแรก คือ บริษัท จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด มีรายได้ 7,398.07 ล้านบาท อันดับที่สอง คือ บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีรายได้ 4,125.18 ล้านบาท อันดับที่สาม คือ บริษัท อีซี บาย จำกัด (มหาชน) 4,087.24 ล้านบาท เมื่อวิเคราะห์ถึงที่มาของรายได้ พบได้ว่า จาก 2 ใน 3 บริษัทอันดับแรก มีสัดส่วนรายได้จากสินเชื่อส่วนบุคคลและเช่าซื้อสินค้าเป็นหลัก โดย บริษัท จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด มีรายได้จากสินเชื่อบุคคล 2,557.19 ล้านบาท หรือคิดเป็น ร้อยละ 34.57 ของรายได้ทั้งหมดในปี 2547 และมีรายได้ดอกเบี้ยจากสินเชื่อผ่อนชำระ คิดเป็นร้อยละ 24.19 ของรายได้ทั้งหมด สำหรับบริษัท อีซี บาย จำกัด (มหาชน) มีรายได้จากการให้สินเชื่อบุคคลรายย่อย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 72.20 ของรายได้ทั้งหมด และมีรายได้จากสัญญาเช่าซื้อ อีกร้อยละ 23.58 สาเหตุที่บริษัทเหล่านี้มีรายได้สูง และมีสัดส่วนรายได้จากสินเชื่อส่วนบุคคลและเช่าซื้อสินค้าเป็นหลัก เพราะธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดให้ สินเชื่อส่วนบุคคลสามารถเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยสูงสุด เท่ากับร้อยละ 28 ต่อปี¹⁷ มากกว่าสินเชื่อบัตรเครดิตที่สามารถเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ยสูงสุด ร้อยละ 18 ต่อปี

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานจากงบการเงินปี 2547 พบว่า บริษัทที่มีผลกำไรทั้งสิ้น 6 บริษัท และบริษัทที่ขาดทุน 6 บริษัท (ตารางที่ 4.5) โดยในปี 2547 บริษัทที่กำไรมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) มีกำไร 622.71 ล้านบาท เนื่องจากมีรายได้จากสินเชื่อส่วนบุคคล เพิ่มขึ้นจากปี 2546 เท่ากับร้อยละ 26.85 รองลงมา คือ

¹⁷ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ฝสว.(21)ว.53/2548 ลงวันที่ 30 มิถุนายน

บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน) 569.54 ล้านบาท เพราะรายได้จากค่าธรรมเนียมและบริการกับรายได้จากดอกเบี้ยรับเพิ่มขึ้นจากปี 2546 เท่ากับร้อยละ 52.35 และ 66.90 ตามลำดับบริษัทบริษัทที่มีกำไรอันดับที่สาม คือ บริษัท อีซี บาย จำกัด (มหาชน) มีกำไร 502.95 ล้านบาท เพราะรายได้จากสัญญาเช่าซื้อสินค้า ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักรยานยนต์ และสินเชื่อเพื่อการบริการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 48.16 และ รายได้จากกาทำให้สินเชื่อบุคคลรายย่อย เพิ่มขึ้นร้อยละ 61.96 เมื่อเทียบกับปี 2546 ส่วนบริษัทที่เหลืออีก 3 บริษัท ที่มีผลกำไรจากการดำเนินงาน ได้แก่ บริษัท จีอี แคมป์ดอล (ประเทศไทย) จำกัด มีรายได้หลักจากสินเชื่อส่วนบุคคลและสินเชื่อเช่าซื้อสินค้า บริษัท เจเนอรัล คาร์ดี เซอวิสเซส จำกัด ที่เป็นบริษัทในเครือของบริษัทจีอี แคมป์ดอล (ประเทศไทย) จำกัด มีรายได้หลักจากบัตรเครดิตเชินทรัล คาร์ดี และสินเชื่อเช่าซื้อสินค้าของห้างสรรพสินค้าเชินทรัล ในสัดส่วนที่เท่ากัน บริษัทสุดท้าย คือ บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทในเครือของจีอี แคมป์ดอล (ประเทศไทย) จำกัด เช่นกัน มีรายได้หลักจากบัตรเครดิต และสินเชื่อส่วนบุคคล ในสัดส่วน 2 ต่อ 1

ส่วนบริษัทที่ขาดทุน 3 อันดับแรก ในปี 2547 คือ บริษัท เซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด ขาดทุน เท่ากับ 490.22 ล้านบาท มีสาเหตุหลักมาจาก ยอดหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น ร้อยละ 8.41 เมื่อเทียบกับปี 2546 คิดเป็น มูลค่าสูงถึง 712.10 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 50.84 ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมด เนื่องจากลูกค้าของบริษัทส่วนใหญ่เป็นคนรายได้ต่ำที่เลือกผ่อนซื้อสินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าตามดิสเคาน์สโตร์ เช่น บิ๊กซี คาร์ฟูร์ ดังนั้นบริษัทจึงมีความเสี่ยงสูงที่ลูกค้าจะผิดชำระหนี้ นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุของการขาดทุนอื่น เช่น บริษัทมีรายได้จากบัตรเครดิตน้อย เพราะเป็นบัตรออกร้า ไม่ใช่บัตรวีซ่าหรือมาสเตอร์ การ์ด จึงมีร้านค้าที่รับบัตรน้อย และอันดับสอง คือ บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด ขาดทุน 263.39 ล้านบาท แม้รายได้ของบริษัทจากค่าธรรมเนียมสมาชิกรายปีเพิ่มขึ้น จากปี 2546 ร้อยละ 4.30 แต่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบริหาร¹⁸ เพิ่มขึ้น ร้อยละ 13.52 จึงทำให้ผลการดำเนินงานขาดทุน นอกจากนี้บัตรเครดิตของอเมริกัน เอ็กซ์เพรส เป็นบัตรชาร์จ์ การ์ด (Charge card) ซึ่งหมายถึง ผู้ถือบัตรต้องชำระยอดค่าใช้จ่ายคงค้าง เต็มจำนวน ไม่สามารถผ่อนชำระแบบขั้นต่ำได้เหมือนกับบัตรเครดิตอื่นๆ ดังนั้นรายได้หลักของบริษัทจึงมาจากส่วนลดที่เรียกเก็บจากร้านค้าที่รับบัตร แต่ถ้ายอดการใช้จ่ายผ่าน

¹⁸ เนื่องจากบริษัทอเมริกัน เอ็กซ์เพรส จำกัด เป็นทั้งผู้ออกบัตรเครดิต และเป็นทั้งผู้ทำการตลาดกับร้านค้าทั่วไป ซึ่งแตกต่างจากบัตรเครดิตของธนาคารหรือสถาบันการเงินทั่วไป ที่มีฐานะเป็นเพียงผู้ออกบัตร ส่วนวีซ่าและมาสเตอร์การ์ดเป็นผู้ทำการตลาดติดต่อกับร้านค้าให้แทน

บัตรน้อยลง รายได้ที่เรียกเก็บจากร้านค้าย่อมลดลงตาม สำหรับบัตรเครดิตของบริษัทที่ผู้ถือบัตรสามารถผ่อนชำระขั้นต่ำได้นั้น เริ่มออกสู่ตลาดเมื่อปี 2547 ดังนั้นในช่วงแรกบริษัทจึงไม่สามารถสร้างรายได้จากดอกเบี้ยได้มากนัก และอันดับสาม คือ บริษัท แคปปิตอล โอเค จำกัด ขาดทุนเท่ากับ 234.53 ล้านบาท สำหรับบริษัท แคปปิตอล โอเค จำกัด เริ่มดำเนินธุรกิจ เมื่อเดือนธันวาคม ปี 2546 ดังนั้น จึงไม่สามารถสร้างผลกำไรได้ในปี 2547 ส่วนอีก 3 บริษัทที่เหลือ ได้แก่ บริษัท เอไอจีคาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด ขาดทุน เพราะ แม้รายได้จากบัตรเครดิตและค่าธรรมเนียมต่างๆ จะเพิ่มขึ้น ร้อยละ 65 แต่บริษัทมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น เพิ่มขึ้นจากปี 2546 ร้อยละ 14 ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนนี้มีสัดส่วนเกินกว่าครึ่งหนึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งหมด และมีหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น ร้อยละ 35 ส่วน บริษัท เทสโก้ คาร์ด เซอร์วิส เซส จำกัด มีกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ (EBIT) 121.90 ล้านบาท แต่มีภาระดอกเบี้ยกับภาษี เท่ากับ 97,424,383 และ 27.23 ล้านบาท ตามลำดับ จึงทำให้บริษัทขาดทุน เช่นเดียวกับบริษัท ไดเนอร์ส คลับ (ประเทศไทย) จำกัด มีกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ (EBIT) 1,206,745 บาท แต่มีภาระดอกเบี้ย เท่ากับ 13.14 ล้านบาท และ ภาษี 17.85 ล้านบาท ส่งผลให้บริษัทขาดทุน 29.80 ล้านบาท ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า บริษัทที่มีผลการดำเนินงานกำไรส่วนใหญ่ ไม่ได้มีสินค้าเฉพาะบัตรเครดิตเพียงอย่างเดียว แต่จะมีสินเชื่อเช่าซื้อสินค้าและสินเชื่อส่วนบุคคลเพื่อสนองความต้องการของลูกค้าได้เพิ่มขึ้น ที่สำคัญช่วยสร้างรายได้จากดอกเบี้ยให้สูงขึ้น แต่บริษัทที่ขาดทุนมีสาเหตุเกิดจากการผิดนัดชำระหนี้ของผู้ถือบัตรสูงขึ้น ทำให้หนี้สงสัยจะสูญของบริษัทเพิ่มขึ้นตาม ขณะเดียวกัน บริษัทส่วนใหญ่มีรายได้จากดอกเบี้ยบัตรเครดิตเพียงอย่างเดียว ดังนั้นเมื่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานหรือภาระดอกเบี้ยและภาษีเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ผลการดำเนินงานของบริษัทขาดทุน

ตารางที่ 4.5

ผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน
หรืออนนแบงก์ (non-bank) ปี 2547

หน่วย: ล้านบาท

ลำดับ	ชื่อบริษัท	กำไร/ขาดทุน	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
1	อิชออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)	622.72	1,048.78
2	บัตรเครดิตไทย จำกัด (มหาชน)	569.55	625.96
3	อีซี บาย จำกัด (มหาชน)	502.96	1,822.67
4	จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด	485.65	1,964.00
5	เจเนอรัล คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด	202.81	732.47
6	บัตรเครดิตศรีอยุธยา จำกัด	171.15	462.90
7	เทสโก้ คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด	-2.76	441.74
8	ไดเนอร์ส คลับ (ประเทศไทย) จำกัด	-29.80	64.69
9	เอไอจีคาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด	-78.49	51.33
10	แคปปิตอล โอเค จำกัด	-234.53	79.62
11	อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด	-263.39	170.93
12	เซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด	-490.22	712.10

ที่มา: งบการเงินประจำปี 2547

4.3.2 การวิเคราะห์ส่วนของสินทรัพย์

การวิเคราะห์ในส่วนของสินทรัพย์ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้ว คือ ส่วนของการแบ่งสัดส่วนการตลาดของผู้ประกอบการโดยใช้เกณฑ์สินทรัพย์รวม และการแบ่งกลุ่มของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรืออนนแบงก์ (non-bank) เป็นขนาดใหญ่ กลางและเล็ก โดยใช้เกณฑ์ของสินทรัพย์รวมเป็นตัวกำหนดเช่นกัน ดังนั้นในส่วนนี้จะกล่าวถึงส่วนประกอบที่อยู่ในสินทรัพย์

สินทรัพย์จะประกอบด้วยลูกหนี้การค้าเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ลูกหนี้การค้าแบ่งออกเป็นลูกหนี้บัตรเครดิต ลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคล และลูกหนี้สินเชื่อเช่าซื้อสินค้า ถ้าแบ่งตามระยะเวลาจะได้ว่า ลูกหนี้ที่อยู่ในสินทรัพย์หมุนเวียน กับ ลูกหนี้ที่อยู่ในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน ลูกหนี้บัตรเครดิตจะเป็นลูกหนี้ที่อยู่ในสินทรัพย์หมุนเวียนเท่านั้น เพราะระยะเวลาการชำระหนี้ที่ปลอดดอกเบี้ย เท่ากับ 45 ถึง 55 วัน ต่อ 1 รอบบัญชี แต่ลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคลและลูกหนี้สินเชื่อเช่าซื้อสินค้า ถ้าระยะเวลาการผ่อนชำระคืนหนี้ไม่เกิน 1 ปี จะอยู่ในสินทรัพย์หมุนเวียน แต่ถ้าระยะเวลาการผ่อนชำระเกินกว่า 1 ปี จะอยู่ในสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

จากการคำนวณสัดส่วนลูกหนี้ต่อสินทรัพย์รวมของแต่ละบริษัท พบว่า ลูกหนี้การค้าสุทธิต่อสินทรัพย์เฉลี่ยที่ร้อยละ 83.65 บริษัทที่มีสัดส่วนลูกหนี้การค้าสุทธิต่อสินทรัพย์รวมเกินกว่าร้อยละ 80 มีทั้งหมด 10 บริษัท (ตารางที่ 4.6)

เมื่อขยายธุรกิจมีความเจริญเติบโตเป็นที่แน่นอนว่าจำนวนลูกหนี้การค้าย่อมเพิ่มขึ้นตาม แต่ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงินหรือนอนแบงก์ (non-bank) จะต้องมีความระมัดระวังรับความเสี่ยง เพราะถ้าเกิดกรณีวิกฤติเศรษฐกิจขึ้นเหมือนปี 2540 ลูกหนี้ไม่สามารถชำระคืนหนี้ได้ ลูกหนี้เหล่านี้จะกลายเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ หรือ Non Performance Loan (NPL) ทำให้มูลค่าสินทรัพย์รวมจะลดลงอย่างมาก ส่งผลให้ส่วนของเจ้าของหรือทุนลดลงตามไปด้วย อาจทำให้บริษัทมีโอกาสที่จะล้มละลายได้ เนื่องจากไม่มีกระแสเงินสดเพียงพอ ในการดำเนินธุรกิจต่อไป นอกจากนั้นการที่จะขอกู้เงินเพิ่ม เพื่อนำเงินไปประกอบธุรกิจให้ดำเนินต่อไปมีโอกาเป็นไปได้อย่างยาก ดังนั้น เพื่อความปลอดภัยในการดำเนินธุรกิจบริษัทควรมีมาตรการที่จัดการความเสี่ยงของลูกหนี้ที่เหมาะสม

ตารางที่ 4.6
สัดส่วนลูกหนี้¹⁹ ต่อสินทรัพย์ทั้งหมด ปี 2547

ชื่อบริษัท	สัดส่วนลูกหนี้ต่อสินทรัพย์รวม (ร้อยละ)
บริษัท เจเนอรัล คาร์ดิ เซอร์วิสเซส จำกัด	97.11
บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด	95.12
บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน)	94.15
บริษัท เอไอจีคาร์ดิ (ประเทศไทย) จำกัด	91.42
บริษัท เทสโก้ คาร์ดิ เซอร์วิสเซส จำกัด	91.35
บริษัท เซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด	88.57
บริษัท อีซี บาย จำกัด(มหาชน)	88.46
บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)	85.71
บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด	83.57
บริษัท แคปปิตอล โอเค จำกัด	83.21
บริษัท ไดเนอร์ส คลับ (ประเทศไทย) จำกัด	54.04
บริษัท จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด	51.07
สัดส่วนลูกหนี้การค้าสุทธิต่อสินทรัพย์รวม เฉลี่ย	83.65

ที่มา: คำนวณจากงบการเงินบริษัท ปี 2547

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ หรือ Return on Asset (ROA) เป็นค่าที่ใช้อธิบายประสิทธิภาพของสินทรัพย์ว่า สินทรัพย์ 1 หน่วย สามารถสร้างกำไรได้จำนวนเท่าไร บริษัทที่มีค่า ROA สูงที่สุดในปี 2547 คือ บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) เท่ากับร้อยละ 4.18 ซึ่งหมายถึง บริษัทมีสินทรัพย์ 100 บาท สามารถสร้างผลกำไรได้ 4.18 บาท

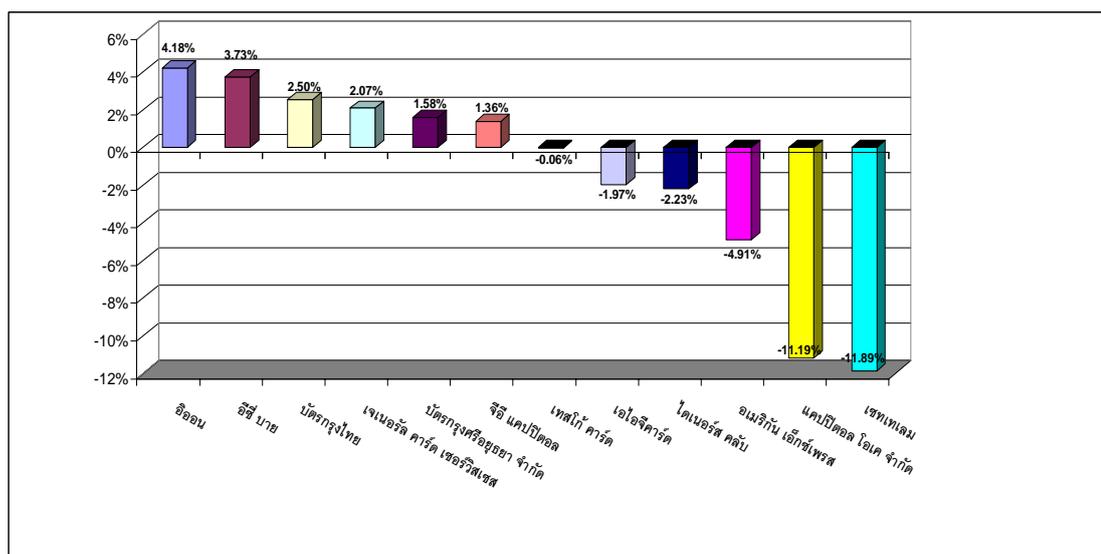
จากภาพที่ 4.16 เราจะเห็นได้ว่า มีทั้งหมด 6 บริษัท ที่มีค่า ROA เป็นบวกและอีก 6 บริษัท มีค่า ROA เป็นลบ นั่นแสดงว่า บริษัทที่มีค่า ROA เป็นบวก คือ บริษัทที่มีสินทรัพย์คุณภาพดีกว่า จึงสามารถสร้างรายได้ให้แก่บริษัท ซึ่งสินทรัพย์นั้น คือ ลูกหนี้นั่นเอง แต่ก็ไม่สามารถสรุปได้

¹⁹ หมายถึง ลูกหนี้บัตรเครดิต ลูกหนี้สินเชื่อส่วนบุคคล และลูกหนี้สินเชื่อเช่าซื้อรวมกัน

อย่างแน่นอนว่า บริษัทที่มีค่า ROA เป็นลบนั้น จะมีลูกหนี้ที่ไม่ดี เพราะอาจเกิดจากสาเหตุอื่น เช่น ผลประกอบการขาดทุน

ภาพที่ 4.16

อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์(ROA) ของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) ปี 2547

ที่มา: คำนวณจากงบการเงินของบริษัท ปี 2547

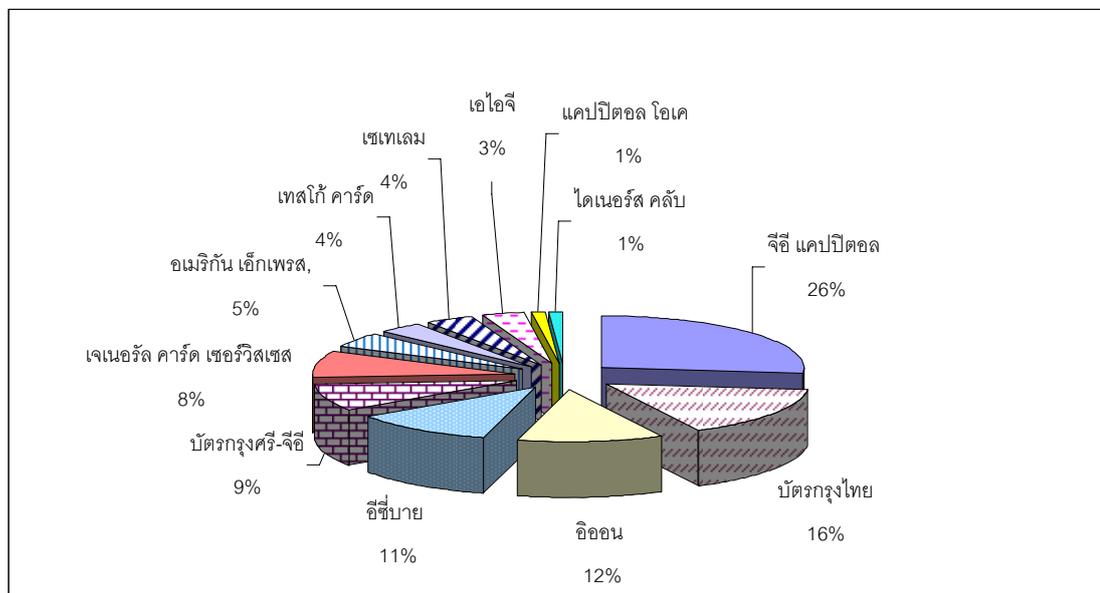
4.3.3 การวิเคราะห์หนี้สิน

ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) จำเป็นต้องกู้เงินที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อนำมาปล่อยสินเชื่อบัตรเครดิตในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 18 ต่อปี ซึ่งแหล่งเงินมาจากการกู้ยืมทั้งระยะสั้นและยาว จากธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน การกู้ยืมจากผู้ถือหุ้น หรือการออกหุ้นกู้ เป็นต้น

ในปี 2547 หนี้สินของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) ทั้งระบบ เท่ากับ 109,768.91 ล้านบาท แบ่งสัดส่วนได้ ดังภาพที่ 4.17

ภาพที่ 4.17

สัดส่วนหนี้สินของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน
หรือธนาคาร (non-bank) ปี 2547

ที่มา: งบการเงินของบริษัท ปี 2547

ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) ทั้ง 12 บริษัท มีรายละเอียดการกู้หรือจัดหาเงิน เพื่อนำมาปล่อยสินเชื่อ (ตารางที่ 4.7) ดังนี้

บริษัท เจซี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด มีหนี้สินมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการรายอื่นๆ โดยเป็นการกู้เงินระยะสั้นจากธนาคารหลายแห่งเป็นจำนวนเงิน 1,900 ล้านบาท คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.00 ถึง 2.50 ต่อปี และเงินกู้เงินระยะยาวจากธนาคารแห่งหนึ่ง จำนวน 2,000 ล้านบาท มีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.85 ถึง 2.40 ต่อปี อีกทั้งยังทำสัญญาวางเงินสินเชื่อหมุนเวียนกับบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน ระยะเวลา 5 ปี จำนวน 430 ล้านบาทหรือสหรัฐ คิดอัตราดอกเบี้ยอ้างอิงระหว่างธนาคาร (Inter bank rate) บวกอัตราร้อยละ 0.20 ต่อปี

บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด(มหาชน) ออกหุ้นกู้จำนวน 3,500 ล้านบาท อายุ 3 ถึง 5 ปี ให้แก่สถาบันการเงินและนักลงทุนทั่วไป อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3.5 ถึง 4.15 ต่อปี ก่อนหน้านั้นในปี 2546 ได้ออกหุ้นกู้เช่นกัน จำนวน 5,000 ล้านบาท ให้แก่นักลงทุนทั่วไปอายุ 3 ปี ระยะเวลาได้ถอนเดือนเมษายน 2549 มีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.75 ต่อปี ส่วนการกู้ยืมเงินระยะสั้นในปี 2547 ได้แก่ ตั๋วสัญญาใช้เงิน 300 ล้านบาทและตั๋วแลกเงิน 6,398.33 ล้านบาท จะใช้แหล่งเงินกู้จากสถาบัน

ตารางที่ 4.7

จำแนกรายละเอียดแหล่งที่มากู้เงิน ของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) ปี 2547

ลำดับ	ชื่อบริษัท	เงินกู้ระยะสั้นในประเทศ ²⁰		เงินกู้ระยะยาว				ยอดหนี้รวมทั้งหมด	
		ล้านบาท	อัตราดอกเบี้ย	ล้านบาท	อัตราดอกเบี้ย	ล้านดอลลาร์สหรัฐ	อัตราดอกเบี้ย	ล้านบาท	ล้านดอลลาร์สหรัฐ
1	บัตรเครดิตไทย จำกัด (มหาชน)	6,698.33	1.80 - 2.25	8,500.00	2.75 - 4.15	-	-	15,198.33	-
2	เซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด	970.00	1.81 - 3.10	-	-	1,700.00	2.60 - 4.20	970.00	1,700.00
3	เอไอซีคาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด	3,600.00	2.37	100.00	3.20	-	-	3,700.00	-
4	ไดเนอร์ส คลับ (ประเทศไทย) จำกัด	913.80	2.50 - 3.00	-	-	-	-	913.80	-
5	อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด	2,320.00	1.80 - 2.50	-	-	30.00	2.08 - 2.65	2,320.00	30.00
6	บัตรเครดิตศรีอยุธยา จำกัด	-	-	-	-	200.00	ฝากประจำ 3 เดือน+ 1.5%	-	200.00
7	อิออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน)	3,614.24	1.50	4,836.76	3.50	-	-	8,451.00	-
8	เจเนอรัล คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด	100.00	1.50	-	-	200.00	เงินฝากลอยตัว + 0.2%	-	200.00
9	เทสโก้ คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด	-	-	-	-	100.00	ฝากประจำ 3 เดือน+ 1.5%	-	100.00
10	จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด	1,900.00	2.00 - 2.50	2,000.00	1.85 - 2.40	430.00	inter bank rate + 0.2%	3,900.00	430.00
11	ซีซี บาย จำกัด (มหาชน)	200.00	2.50	6,341.68	2.00 - 2.50	7.32	2.50 - 3.00	6,541.68	7.32
12	แคปปิตอล โอเค จำกัด	3,552.00	2.83 - 3.50	-	-	-	-	-	-

ที่มา: งบการเงินประจำปี 2547

²⁰ เงินกู้ระยะสั้นเป็นการกู้จากในประเทศ เท่านั้น

การเงินอื่นๆ นอกเหนือจากธนาคารกรุงไทย จำกัด(มหาชน) การกู้ยืมเงินระยะสั้นในปี 2547 คิดเป็นร้อยละ 38.36 ของหนี้สินทั้งหมด และหุ้นกู้คิดเป็นร้อยละ 48.67 ของหนี้สินทั้งหมด

บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) กู้เงินจากสถาบันการเงินระยะสั้นภายใน 1 ปี จากสถาบันการเงินทั้งสกุลเงินบาทและเงินต่างประเทศ รวม 3,614.24 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.93 ของหนี้สินรวม และเงินกู้ระยะยาวเกินกว่า 1 ปี จำนวน 4,836.76 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 37.38 ของหนี้สินรวม นอกจากนี้ปี 2545 บริษัทขายหุ้นกู้ไม่ด้อยสิทธิระยะเวลา 3 ปี แบบเฉพาะเจาะจงผู้ลงทุนและผู้ลงทุนสถาบัน จำนวน 1,000 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 4.05 ต่อปี

บริษัท อีซี บาย จำกัด(มหาชน) กู้เงินระยะสั้นจากสถาบันการเงินและเงินกู้ยืม เช่น ตั๋วสัญญาใช้เงิน โดยการค้ำประกันจากบริษัทในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกัน เงินกู้ระยะยาวใช้แหล่งเงินกู้จากธนาคารในต่างประเทศ นอกจากนี้บริษัทได้ออกหุ้นกู้ มูลค่า 2,000 ล้านบาท ประเภทไม่ด้อยสิทธิ อายุ 3 ปี อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3.20 ต่อปี

บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด กู้เงินระยะยาวจากผู้ถือหุ้น วงเงินรวมทั้งหมด 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ระยะเวลา 5 ปี โดยมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือนบวก 1.50 ต่อปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 91 ของหนี้สินรวม

บริษัท เจเนอรัล คาร์ต เซอร์วิสเซส จำกัด กู้เงินระยะยาวจากผู้ถือหุ้น วงเงินทั้งหมดมูลค่า 200 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ ร้อยละ 87 เป็นการค้ำประกันโดยบริษัท เจเนอรัล อิเลคตริก แคนปีตอล คอร์ปอเรชั่น จำกัด

บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด กู้เงินระยะสั้นจากธนาคารพาณิชย์ โดยเป็นสัดส่วนร้อยละ 45 ของหนี้สินรวม และเงินกู้ระยะยาว มีสัดส่วน เท่ากับ ร้อยละ 16

บริษัท เทสโก้ คาร์ต เซอร์วิสเซส จำกัด กู้เงินระยะยาว วงเงินรวม 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากผู้ถือหุ้น โดยมีอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ เท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือนบวก 1.50 ต่อปี คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 92 ของหนี้สินทั้งหมด

บริษัท เซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด เงินกู้ยืมระยะสั้นจากธนาคารพาณิชย์ไทย และธนาคารพาณิชย์ต่างชาติ จำนวนเงินรวม 970 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยคิดเป็น 1.81 ถึง 3.10 ต่อปี และเงินกู้ระยะยาว 1,700 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.60 ถึง 4.20 ต่อปี โดยการค้ำประกันจากบริษัทแม่

บริษัท เอไอจีคาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด กู้เงินระยะสั้น คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของหนี้สินรวม โดยมีวงเงินกู้ทั้งหมด เท่ากับ 3,600 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.37 ต่อปี

สำหรับเงินกู้ระยะยาว 6 ปี จำนวน 100 ล้านบาท กู้จากกิจการที่เกี่ยวข้องกันเป็นเงินกู้โดยสิทธิ อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3.20 ต่อปี

บริษัท แคปปิตอล โอเค จำกัด กู้เงินระยะสั้นจากสถาบันการเงินในประเทศไทย วงเงินทั้งหมด 3,552 ล้านบาท ในปี 2547 ใช้จ่ายแล้ว จำนวน 1,200 ล้านบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 2.83 ถึง 3.50 ต่อปี สัดส่วนต่อหนี้สินรวม เท่ากับ ร้อยละ 90

บริษัท โดเนอร์ส คลับ (ประเทศไทย) จำกัด กู้เงินระยะสั้นจากกิจการที่เกี่ยวข้องกัน มูลค่า 913.80 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของหนี้สินรวม ไม่มีการกู้ยืมเงินระยะยาว

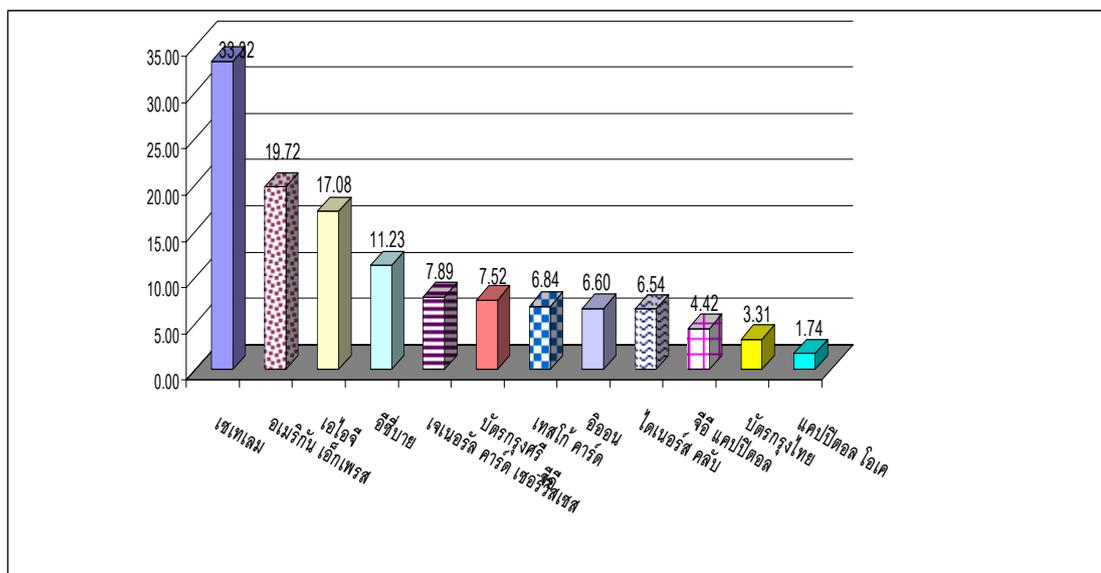
สรุปบริษัทส่วนใหญ่ มีแหล่งเงินกู้ยืมมาจากสถาบันการเงินทั้งในประเทศและต่างประเทศ หรืออาจจะกู้ยืมจากผู้ถือหุ้น โดยกู้ยืมเป็นสกุลเงินบาทหรือสกุลเงินตราต่างประเทศ ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ประมาณร้อยละ 1.85 ถึง 4.20 ต่อปี และนำมาปล่อยสินเชื่อบัตรเครดิตในอัตราดอกเบี้ย ที่ร้อยละ 18 ต่อปี และสินเชื่อส่วนบุคคลที่ ร้อยละ 28 ต่อปี ซึ่งเงินกู้นั้นมีทั้งระยะสั้น และระยะยาว เนื่องจากผู้ประกอบการแต่ละรายประกอบธุรกิจทั้งสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคล สำหรับบริษัทบัตรเครดิตกรุงไทย และ อีออน ธนสินทรัพย์ ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงสามารถกู้เงินโดยการขายหุ้นกู้ให้นักลงทุนทั่วไป

เมื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน คือ หนี้สินต่อทุน (Debt to Equity: D/E) จะพบว่า บางบริษัท มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงถึง 33.32 เท่า ซึ่งจะส่งผลให้ความมั่นคงทางการเงินของผู้ประกอบการลดลง เพราะ ถ้าเจ้าหนี้ทุกรายเรียกชำระหนี้คืนทั้งหมด ผู้ประกอบการไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะชำระคืนได้ และทำให้ล้มละลายในที่สุด ซึ่งอาจจะส่งผลต่อเศรษฐกิจโดยรวม เพราะ จำนวนหนี้สินของผู้ประกอบการแต่ละรายมีมูลค่า หลายพันล้านบาท

สาเหตุที่ค่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูง เพราะ บริษัทมีการขาดทุนสะสม จึงส่งผลให้ ส่วนของทุนลดลง หรือ ธุรกิจกำลังเจริญเติบโต จึงจำเป็นต้องหาแหล่งเงินทุนเพิ่มขึ้น เช่น จากภาพที่ 4.18 บริษัท เซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนสูงที่สุดถึง 33.32 เท่า แม้ในปี 2547 มีการเพิ่มทุนอีก 400 ล้านบาท มาอยู่ที่ 1,220 ล้านบาท แต่ส่วนของทุนก็ลดลงจากปี 2546 ถึง 90.22 ล้านบาท เหลือเท่ากับ 120.17 ล้านบาท สาเหตุหลักเพราะบริษัทขาดทุนสะสม 1,099.83 ล้านบาท หรือ บริษัท เอไอจีคาร์ด (ประเทศไทย) จำกัด มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน เท่ากับ 17.08 เกิดจากรายได้ของบริษัทเติบโตอย่างต่อเนื่อง เพิ่มถึงร้อยละ 65 เมื่อเทียบกับปี 2546 บริษัทจึงจำเป็นต้องหาแหล่งเงินกู้ เพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจ โดยการกู้ยืมเงินระยะสั้นจากสถาบันการเงินเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 47.51 และมีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 86.82 ของหนี้สินทั้งหมด

ภาพที่ 4.18

ระดับหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity Ratio: D/E) ของ ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) ปี 2547

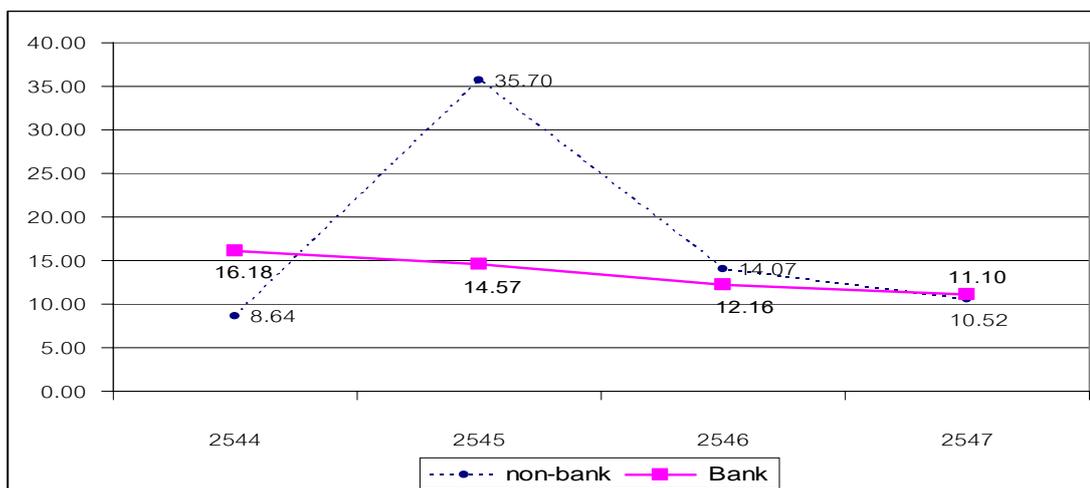
ที่มา: คำนวณจากงบการเงินของบริษัท ปี 2547

เมื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) กับ ธนาคารพาณิชย์ไทย (ภาพที่ 4.19) จะเห็นว่า สำหรับ ปี 2545 ที่อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity: D/E) ของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) เท่ากับ 35.70 เท่า เนื่องจากในปีนั้นผู้ประกอบการทุกรายมีการขยายธุรกิจ ปล่อยสินเชื่อบัตรเครดิตเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีการผ่อนปรน เช่น เรื่อง การยกเลิกเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำของผู้สมัคร ฉะนั้นผู้ประกอบการทุกราย จำเป็นต้องหาแหล่งเงินกู้เพื่อให้เพียงพอและเหมาะสมกับการขยายตัวของธุรกิจ

ในช่วง ปี 2546 และ 2547 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (Debt to Equity: D/E) ของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) ไม่ได้สูงเช่นปี 2545 เพราะ ตั้งแต่ช่วงปลายปี 2545 มาตรการของธนาคารแห่งประเทศไทยเริ่มเข้มงวดกับผู้ประกอบการในการดำเนินธุรกิจสินเชื่อบัตรเครดิต เช่น กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือธนาคาร (non-bank) ต้องมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วขั้นต่ำ 100 ล้านบาท ผู้ประกอบการหลายรายจึงต้องมีการเพิ่มทุนจดทะเบียน ซึ่งส่งผลให้อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนลดลง

ภาพที่ 4.19

เปรียบเทียบอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน
หรือ non-bank กับ ธนาคารพาณิชย์ไทย

ที่มา: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และ งบการเงินประจำปีของบริษัท

4.3.4 การวิเคราะห์ส่วนของทุน

จากประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ ธปท.สนส.(21)2549-2560/2545 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 เรื่อง การนำส่งประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย และแบบฟอร์มการขออนุญาตในการประกอบ ธุรกิจบัตรเครดิต หมวด 1 ข้อ 4 “ผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตต้องมีทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่าหนึ่งร้อยล้านบาท” ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงินหรือ non-bank ที่มีทุนต่ำกว่า 100 ล้านบาท ในปี 2545 ทั้งหมด 3 บริษัท ได้แก่ 1.บริษัท อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) จำกัด เดิมมีทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาท เพิ่มทุน ในปี 2547 เป็น 100 ล้านบาท 2.บริษัท เจเนอรัล คาร์ด เซอร์วิสเซส จำกัด เดิมมีทุน 8 ล้านบาท เพิ่มเป็น 758 ล้านบาท ในปี 2547 เช่นเดียวกัน 3.บริษัท บัตรกรุงศรีอยุธยา จำกัด เดิมมีทุนจดทะเบียน 25 ล้านบาท เพิ่มทุน ในปี 2546 เป็น 400 ล้านบาท แต่ผู้ประกอบการที่มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 100 ล้านบาท ได้มีการเพิ่มทุนจดทะเบียนเหมือนกัน เช่น ในปี 2545 บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน) เพิ่มทุนจาก 1,000 ล้านบาท เป็น 1,050 ล้านบาท และในปี 2546 เพิ่มเป็น 2,580.20 ล้านบาท หรือ ในปี 2546 บริษัท เซทเทเลม (ประเทศไทย) จำกัด มีการเพิ่มทุนจดทะเบียนจาก 320 ล้านบาท เป็น 820 ล้านบาท

สำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย มี 2 บริษัท ได้แก่ บริษัท บัตรกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และบริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) ดังนั้นสามารถระดมทุนได้ในตลาดหลักทรัพย์ ส่วนบริษัทที่เหลือที่เป็นบริษัท จำกัด สามารถเพิ่มทุนจากผู้ถือหุ้นเดิมและผู้ถือหุ้นใหม่ โดยส่วนมากจะเป็นการเพิ่มทุนของผู้ถือหุ้นเดิม

เมื่อใช้วิธี Standard Approach เพื่อพิจารณาเฉพาะความเสี่ยงด้านเครดิต (credit risk) โดยคำนวณหาเงินทุนสำรองขั้นต่ำของแต่ละบริษัท ตามตารางที่ 4.8 พบว่ามี 3 บริษัท ที่มีเงินทุนสำรองขั้นต่ำ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ทั้ง 3 บริษัท ซึ่งเป็นบริษัทสัญชาติต่างดาว ยังมีผลประกอบการที่ไม่ดี ดังนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทย ควรจะตั้งให้บริษัทดังกล่าวเพิ่มทุน พร้อมทั้งเข้มงวดในการขยายธุรกิจ ปล่อยสินเชื่อให้กับลูกหนี้รายใหม่ มิฉะนั้นถ้าเกิดปัญหาจากบริษัทเหล่านี้ขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศได้

ตารางที่ 4.8
 เงินลงทุนสำรองชั้นต่ำตามวิธี Standard Approach

บริษัท	มูลค่าสินเชื่อ	น้ำหนักความเสี่ยง ²¹ (75%)	เงินสำรองชั้นต่ำ (8.5%)	ทุน	ส่วนต่างจากทุนชั้นต่ำ
บัตรเครดิตไทย	21,747,302,000.00	16,310,476,500.00	1,386,390,502.50	5,274,285,036.00	3,887,894,533.50
เซทเทเลม	4,192,576,000.00	3,144,432,000.00	267,276,720.00	120,170,227.00	- 147,106,493.00
เอไอจีคาร์ด	3,689,287,319.00	2,766,965,489.25	235,192,066.59	219,908,921.00	- 15,283,145.59
ไดเนอร์ส คลับ	788,182,037.00	591,136,527.75	50,246,604.86	177,437,349.00	127,190,744.14
อเมริกัน เอ็กซ์เพรส	4,653,981,583.00	3,490,486,187.25	296,691,325.92	258,919,487.00	- 37,771,838.92
บัตรเครดิตศรีอยุธยา	10,986,919,000.00	8,240,189,250.00	700,416,086.25	1,273,957,786.00	573,541,699.75
อิชออน ธนสินทรัพย์	13,120,193,176.00	9,840,144,882.00	836,412,314.97	1,961,486,256.00	1,125,073,941.03
เจเนอรัล คาร์ด เซอวิสเซส	11,200,017,000.00	8,400,012,750.00	714,001,083.75	1,101,248,291.00	387,247,207.25
เทสโก้ คาร์ด เซอวิสเซส	4,964,418,000.00	3,723,313,500.00	316,481,647.50	610,997,946.00	294,516,298.50
จีอี แคปปิตอล (ประเทศไทย)	20,231,000,000.00	15,173,250,000.00	1,289,726,250.00	6,603,738,398.00	5,314,012,148.00
อิชี่บาย จำกัด	13,074,727,237.00	9,806,045,427.75	833,513,861.36	1,103,140,912.00	269,627,050.64
แคปปิตอล โอเค	1,823,351,955.00	1,367,513,966.25	116,238,687.13	765,002,987.00	648,764,299.87

ที่มา: คำนวณจากงบการเงินบริษัท ปี 2547

²¹ ธนาคารแห่งประเทศไทยใช้น้ำหนักความเสี่ยงลูกหนี้รายย่อย ซึ่งรวมถึงลูกหนี้บัตรเครดิต ในการคำนวณเงินลงทุนสำรองชั้นต่ำวิธี Standard Approach ที่ร้อยละ 75 ของมูลค่าสินทรัพย์

โดยทั่วไปแล้ว ค่าอัตราผลตอบแทนต่อทุน หรือ Return on Equity (ROE) สูง สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการสร้างกำไร จากทุน 1 หน่วย ถ้าค่าอัตราผลตอบแทนต่อทุน สูง แสดงว่า บริษัทมีประสิทธิภาพในการสร้างรายได้ที่ดี แต่ค่า ROE สามารถทำให้สูงได้ โดยการสร้างหนี้สินเพิ่ม เพราะ ถ้าบริษัทมีหนี้สินมาก จะทำให้ส่วนของทุนมีค่าน้อย²² จากสูตรการคำนวณ ROE คือ ร้อยละของกำไรสุทธิหารด้วยทุนหรือส่วนของเจ้าของ

ตัวอย่าง สมมติให้ บริษัท กขค มีกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน 1,000,000 บาท และมีส่วนของสินทรัพย์ เท่ากับ 5,000,000 บาท ประกอบด้วย หนี้สิน 1,000,000 บาท และ ทุน 4,000,000 บาท ฉะนั้น ROE ของ บริษัท กขค เท่ากับ

$$\begin{aligned} \text{ROE} &= \frac{1,000,000 * 100}{4,000,000} \\ &= 25\% \end{aligned}$$

ส่วน บริษัท ABC มีกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน 1,000,000 บาท และมีส่วนของสินทรัพย์ เท่ากับ 5,000,000 บาท ประกอบด้วย หนี้สิน 3,000,000 บาท และ ทุน 2,000,000 บาท ฉะนั้น ROE ของ บริษัท ABC เท่ากับ

$$\begin{aligned} \text{ROE} &= \frac{1,000,000 * 100}{2,000,000} \\ &= 50\% \end{aligned}$$

จากตัวอย่างสังเกตได้ว่า บริษัททั้ง 2 มีกำไรและสินทรัพย์เท่ากัน ต่างกันที่สัดส่วนของหนี้สินและทุน โดยบริษัท กขค มีสัดส่วนของหนี้สินน้อยกว่าบริษัท ABC น่าจะเป็นบริษัทที่มีฐานะทางการเงินมั่นคงมากกว่า แต่เมื่อพิจารณาจากค่าอัตราส่วนผลตอบแทนต่อทุน กลับพบว่า บริษัท ABC มีค่ามากกว่าบริษัท กขค

เมื่อพิจารณาอัตราผลตอบแทนต่อทุน (ROE) ในปี 2547 พบว่า บริษัทอิชี่ บาย จำกัด (มหาชน) ที่มีค่า ROE สูงที่สุด คือ ร้อยละ 45.59 รองลงมา คือ บริษัท อีออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) จำกัด (มหาชน) มีค่า ROE เท่ากับ ร้อยละ 31.75

²² สมการทางบัญชี คือ สินทรัพย์ เท่ากับ หนี้สินบวกกับทุนหรือส่วนของเจ้าของ

ดังนั้น ผู้ประกอบการบางรายสามารถสร้างตัวเลข ROE ให้สูงได้ โดยการสร้างหนี้สินเพิ่มขึ้น ถ้าบริษัทสร้างหนี้สินเพื่อขยายขนาดสินเชื่อบริษัท ก็จะมีผลดีต่อรายได้บริษัทในอนาคต ตรงกันข้าม ถ้าบริษัทสร้างหนี้สิน เพื่อลงทุนในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ จะเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายของบริษัท ส่งผลให้ผลกำไรในอนาคตลดลง